Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnos 24.11.2022

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, lakivaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:
- Lakialoite LA 19/2021 vp Jari Myllykoski vas ym. Lakialoite laiksi luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamisesta
- Toimenpidealoite TPA 69/2020 vp Sanna Antikainen ps Toimenpidealoite valkoposkihanhien metsästyksen sallivien poikkeuslupien laajemmasta myöntämisestä sekä satovahinkokorvausten nostamisesta todellisia kuluja vastaavalle tasolle
- Toimenpidealoite TPA 19/2021 vp Merja Kyllönen vas ym. Toimenpidealoite trofeiden maahantuonnin kieltämisestä

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- Perustuslakivaliokunta PeVL 67/2022 vp
- Hallintovaliokunta HaVL 25/2022 vp
- Lakivaliokunta LaVL 25/2022 vp
- Maa- ja metsätalousvaliokunta MmML X/2022 vp
- Talousvaliokunta TaVL 44/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio, ympäristöministeriö

- lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Hanna-Leena Keskinen, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö
- metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Antti Leinonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm, oikeusministeriö
- johtava asiantuntija Eeva-Maija Puheloinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitussihteeri Eeva Ovaska, liikenne- ja viestintäministeriö
- lakimiessihteeri Kalle Varis, saamelaiskäräjät
- erikoissyyttäjä Jarmo Rintala, Syyttäjälaitos
- ympäristöneuvos Satu Lyytikäinen, Aluehallintovirastot, ympäristölupavastuualueet
- yksikön päällikkö Eero Melantie, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- tutkimuspäällikkö Riikka Venesjärvi, Luonnonvarakeskus
- kehittämispäällikkö Minna Pekkonen, Suomen ympäristökeskus
- ryhmäpäällikkö Anne Raunio, Suomen ympäristökeskus
- maankäyttöpäällikkö Riikka Myllylä, Metsähallitus
- strategiapäällikkö Jussi Päivinen, Metsähallitus
- metsälainsäädännön johtava asiantuntija Janne Uitamo, Suomen metsäkeskus
- riistasuunnittelija Tapio Kangas, Suomen riistakeskus
- tutkijatohtori, dosentti Tuomas Aivelo, Helsingin yliopisto
- akatemiaprofessori Craig Primmer, Helsingin yliopisto
- apulaisprofessori Marjo Saastamoinen, Helsingin yliopisto
- tutkijatohtori Joel Jalkanen, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto
- yli-intendentti Aleksi Lehikoinen, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto
- senior lecturer Panu Halme, Jyväskylän yliopisto
- tutkijatohtori Kaisa J. Raatikainen, Jyväskylän yliopisto
- puheenjohtaja Markku Ollikainen, Suomen ilmastopaneeli
- puheenjohtaja, professori Janne Kotiaho, Suomen Luontopaneeli
- lakimies Arto Soisalo, Suomen Malminjalostus Oy - Finnish Minerals Group
- sidosryhmäsuhdejohtaja Sami Oksa, UPM-Kymmene Oyj
- johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry
- lakimies Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- lakimies Sami Hämäläinen, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- toimitusjohtaja Kimmo Järvinen, Metallinjalostajat ry
- kestävän kehityksen päällikkö Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Camilla Sederholm, Natur och Miljö ry
- toiminnanjohtaja Pekka Suomela, Kaivosteollisuus ry
- lakimies Minna Mättö, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- ympäristöjuristi Matti Kattainen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- järjestöpäällikkö Teemu Simenius, Suomen Metsästäjäliitto
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- pääsihteeri Liisa Rohweder, WWF Suomi

Valiokunnan mietintöluonnos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- Etelä-Karjalan liitto
- Etelä-Pohjanmaan liitto
- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Kainuun liitto
- Hämeen liitto
- Keski-Suomen liitto
- Keski-Pohjanmaan liitto
- Kymenlaakson liitto
- Lapin liitto
- Pirkanmaan liitto
- Pohjanmaan liitto
- Satakuntaliitto
- Uudenmaan liitto
- Varsinais-Suomen liitto
- Espoon kaupunki
- Lahden kaupunki
- Geologian tutkimuskeskus GTK
- John Nurmisen Säätiö
- Luonnonperintösäätiö
- Kemijoki Oy
- Suomen riistakeskus
- BirdLife Suomi ry
- Energiateollisuus ry
- INFRA ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- Kalatalouden Keskusliitto
- Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry
- SEY Suomen eläinsuojelu
- Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Savon liitto
- Päijät-Hämeen liitto
- Baltic Sea Action Group
- Finnish Business & Society ry (FIBS)

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki. Samalla nykyinen vuodelta 1997 oleva samanniminen luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Lain uudistaminen on tarpeen, koska luonnon monimuotoisuuden heikentymistä ei ole saatu pysäytettyä, luontotyyppien ja lajien uhanalaisuudesta on saatu runsaasti uutta tietoa ja myös ilmastonmuutos nopeuttaa ja voimistaa entisestään monia luonnossa tapahtuvia muutoksia. Lisäksi muu lainsäädäntö, ohjauskeinot ja hallinto ovat muuttuneet nykyisen luonnonsuojelulain voimassaoloaikana.

Uudistuksella ajantasaistettaisiin lain säännöksiä ja sen vaikuttavuutta parannettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseksi tehostamalla lajien ja luontotyyppien suojelua, kehittämällä luontotiedon hallintaa, vahvistamalla luonnonsuojelun suunnittelua ja myös vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä sekä edistämällä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Uudistuksella toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa.

Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna uuden lain rakenne ja sen useat pykälät säilyisivät sisällöllisesti pitkälti ennallaan, mutta lakia täydennettäisiin ja tarkistettaisiin monilta osin. Kokonaan uusissa luvuissa säädettäisiin luonnonsuojelun hallinnosta, eliölajien vaihdannasta, maahantuonnista ja maastaviennistä, luontotiedon hallinnasta sekä luonnonarvojen heikentymisen hyvittämistä koskevasta vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta.

Lain tavoitteiden muotoiluja ajantasaistettaisiin ja niihin lisättäisiin ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Lisäksi uutena laissa säädettäisiin yleisestä velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi myös tieteellisen epävarmuuden vallitessa sekä ympäristötietoisuuden edistämisestä. Lakiin ehdotetaan myös säännöksiä saamelaisten oikeuksien nykyistä vahvemmasta huomioon ottamisesta. Luonnonsuojeluviranomaisten tehtävien määrittelyä ajantasaistettaisiin, selkeytettäisiin ja yhtenäistettäisiin suhteessa muuhun ympäristölainsäädäntöön. Lisäksi säädettäisiin kunnalle asetetusta luonnon monimuotoisuuden edistämisestä sekä uutena Suomen luontopaneelin tehtävistä.

Luonnonsuojelusuunnittelua koskevaa lukua täydennettäisiin kauttaaltaan vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä vahvistamalla luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman säädösperustaa sekä osallistumismenettelyitä edistämällä. Luvussa säädettäisiin myös luonnonsuojelun vapaaehtoisten toimenpideohjelmien oikeusperustasta.

Lakiin sisältyisi nykyisen lain tapaan säännökset tavaroina ja palveluina toteutettavasta tuesta, jota voitaisiin myöntää hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Tukimuotoihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset myös rahallisesta avustuksesta samaan tarkoitukseen.

Luonnonsuojelualueita koskevaan lukuun ehdotetaan useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaistuksia. Esimerkiksi nykyisen lain mukaisiin luonnonsuojelualueiden perustamisedellytyksiin lisättäisiin sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, luonnonsuojelualueiden rauhoi-

tussäännöksiä täsmennettäisiin ja hallinnollisia menettelyitä kevennettäisiin. Lisäksi eräiden metsästykseen liittyvien toimintojen sekä vieraslajien poistamisen sallittavuutta luonnonsuojelualueilla selkeytettäisiin ja sujuvoitettaisiin. Voimassa olevasta laista poiketen kansallispuistoihin ja luonnonpuistoihin ei voisi enää myöntää luonnonsuojelulain nojalla lupaa malmien etsintään.

Luontotyyppien suojelua vahvistettaisiin ja keinovalikoimaa laajennettaisiin muun muassa ajantasaistamalla suojeltujen luontotyyppien luetteloa ja niiden määrittelyä. Lisäksi uutena säädettäisiin uhanalaisista luontotyypeistä, niiden huomioon ottamisesta sekä eräistä tiukasti suojelluista luontotyypeistä. Eliölajien suojelua koskevaa lukua selkiytettäisiin verrattuna voimassa olevaan lakiin ja uhanalaisten lajien suojaa myös vahvistettaisiin. Lakiin otettaisiin esimerkiksi uudet säännökset Suomessa uutena löydettyjen tai tieteelle ennestään tuntemattomien eliölajien suojelusta sekä lajien avustetusta leviämisestä niiden häviämisen estämiseksi.

Luonnonsuojelun toteuttamista koskevaa lukua täydennettäisiin menettelysäännöksellä, joka koskee alueiden hankintaa valtiolle. Laissa säädettäisiin luonnonsuojelutarkoituksiin tehtävistä hankinnoista ja todettaisiin niihin liittyvät viranomaisten vastuut. Myös korvauksiin liittyvää sääntelyä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin vastaamaan suojelun vahvistamiseksi tehtyjä säännösehdotuksia.

Luonnonsuojelua koskevan tiedon saatavuutta ja hyödyntämistä edistettäisiin uudella luvulla luonnonsuojelun tiedonhallinnasta. Lisäksi ekologista kompensaatiota koskevassa uudessa luvussa säädettäisiin luonnonarvojen tuottamisesta ja vapaaehtoisen hyvittämisen varmentamisesta.

Lain noudattamisen valvontaa tehostettaisiin lisäämällä sitä koskevaan lukuun säännökset valvonnan järjestämisestä, sitä toteuttavista viranomaisista ja viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asianomistajuudesta rikosasiassa. Rangaistussäännökset ajantasaistettaisiin vastaamaan rangaistussääntelyltä nykyisin edellytettävää tarkkuutta ja selkeyttä.

Samassa yhteydessä vahvistettaisiin myös esimerkiksi vesilain luontotyyppejä koskevaa suojelua lisäämällä sen soveltamisalaan purot, lähteiköt ja kalkkilammet. Lisäksi useisiin muihin lakeihin tehtäisiin ehdotettavasta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 19/2021 vp ehdotetaan luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamista siten, että direktiivissä sallittu luvanvarainen ammuttujen valkoposkihanhien ja merimetsojen haltuunotto ja hyötykäyttö ruuaksi on lain mukaan mahdollista.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa TPA 69/2020 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mahdollistaakseen entistä laajemman metsästyksen sallivien poikkeuslupien käytön valkoposkihanhien kevät- ja syysmuuttojen yhteydessä satovahinkojen torjumiseksi sekä nostaakseen satovahinkokorvaukset todellisia kuluja vastaavalle tasolle

Toimenpidealoitteessa TPA 19/2021 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuonnin kieltämiseksi Suomessa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

(1) Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina seuraavin huomautuksin.

Kokonaisuudistuksen tavoitteet

(2) Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki. Samalla nykyinen vuodelta 1997 oleva samanniminen luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Uudistuksella ajantasaistettaisiin lain säännöksiä ja sen vaikuttavuutta parannettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseksi muun muassa tehostamalla lajien ja luontotyyppien suojelua, kehittämällä luontotiedon hallintaa, ja vahvistamalla luonnonsuojelun suunnittelua ja vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä. Uudistuksella toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Tähän tavoitteeseen pyritään muun ohella vahvistamalla luonnonsuojelusuunnittelun vaikuttavuutta, lisäämällä valmistelun vuorovaikutteisuutta, laajentamalla suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien ja eliölajien oikeudellista suojaa sekä edistämällä luontoarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämistä. Lakiehdotuksella sisällytetään luonnonsuojelulainsäädäntöön uutena asiana vapaaehtoinen ekologisen kompensaation periaate ja tunnistetaan ilmastonmuutoksen merkitys ja yhteys luonnonsuojeluun.

(3) Myös YK:n biodiversiteettisopimuksen (SopS 78/1994) ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja kääntää sen kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisesti ja kansallisesti asetetuista tavoitteista ja erilaisista toimintaohjelmista huolimatta luonnon monimuotoisuuden heikkenevää kehitystä ei ole kyetty estämään, vaan luonnon monimuotoisuus hupenee edelleen. Luonnon monimuotoisuus liittyy myös läpileikkaavasti kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan, ja viime kädessä asettaa sille myös reunaehtoja. Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa muun muassa luonnonvarojen ja ekosysteemipalvelujen varaan rakentuvan hyvinvoinnin. Luonnon monimuotoisuuden sosiaalisia ulottuvuuksia tai sen työllisyys- ja aluekehitysvaikutuksia ei useinkaan voi erottaa esimerkiksi taloudellisista tai ympäristövaikutuksista, vaan ne kytkeytyvät monisäikeisesti toisiinsa.

(4) Luonnonsuojelulaki on yleislaki, jota sovelletaan kaikkiin luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Nykyisen luonnonsuojelulain on arvioitu toimi-

van rakenteellisesti suhteellisen hyvin, joten kokonaisvaltaista järjestelmätason muutosta ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Luonnonsuojelulain tavoitteena oleva monimuotoisuuden turvaaminen ei kuitenkaan voi olla vain luonnonsuojelulain tarkoittamien toimenpiteiden varassa, eikä monimuotoisuuden suojelua voida kytkeä kapeasti esimerkiksi vain uhanalaisten lajien tai luontotyyppien suojeluun. Kyse on laajemmasta kokonaisuudesta, joka liittyy kaikkeen ympäristönkäyttöön ja sitä koskevaan lainsäädäntöön. Luonnonsuojelulain ehdotuksilla pyritään osaltaan vastaamaan monimuotoisuuden heikkenemisen aiheuttamiin haasteisiin, mutta on tarpeen tunnistaa, ettei luonnonsuojelulaki yksinään pysty pysäyttämään monimuotoisuuden heikkenemistä. Sen avuksi tarvitaan muun lainsäädännön, poliittisten päätösten, taloudellisten valintojen sekä viime kädessä myös ihmisten arvovalintojen tukea.

(5) Uhanalaisuusarviointien tulosten perusteella Suomen luonto köyhtyy edelleen. Tuoreita arviointiraportteja ovat Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018; Luontotyyppien punainen kirja, osat I ja II, lajien uhanalaisuusraportointi sekä Suomen kuudes maaraportti luonnon monimuotoisuudesta. Uhanalaisia lajeja kaikista Suomessa arvioiduista lajeista on nyt 11,9 prosenttia. Vastaava luku vuonna 2000 oli 8,0 prosenttia ja vuonna 2010 10,5 prosenttia. Metsien uhanalaisista lajeista noin 80 prosenttia on vanhojen kangasmetsien ja lehtometsien lajeja, ja 55 prosenttia esiintyy sellaisissa lehdoissa ja paahderinteillä, joita on vain noin 1,5 prosenttia metsäpinta-alasta. Ekosysteemien vuorovaikutussuhteet ovat monimutkaisia, joten uhanalaisuutta ei voida arvioida vain lajien määrän perusteella. Suomen luontotyypeistä uhanalaisia on lähes puolet, 48 prosenttia. Etelä-Suomessa uhanalaisten metsäluontotyyppien osuus on selvästi suurempi kuin Pohjois-Suomessa. Esimerkiksi lehtojen pinta-alasta 96 prosenttia sijaitsee Etelä-Suomessa, ja näistä lehtoluontotyypeistä 77 prosenttia on uhanalaisia.

(6) Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota valtiosääntönäkökulmasta viiteen eri kokonaisuuteen, jotka liittyvät kansallisen täytäntöönpanon EU-oikeudenmukaisuuteen, osallistumisoikeuksiin, omaisuudensuojaan, asetuksenantovaltuuksiin ja oikeusturvaan. Perustuslakivaliokunta on esittänyt näiden osalta huomautuksia siitä, miltä osin ympäristövaliokunnan tulee vielä tarkastella sääntelyehdotuksia tai sitä muuttaa. Ympäristövaliokunta esittää näihin huomautuksiin perustuvat arvionsa kussakin asiakohdassa tässä mietinnössä myöhemmin erikseen.

(7) Lakivaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä esittäen eräitä huomioita ja muutosesityksiä koskien toimialaansa kuuluvin osin erityisesti rikosoikeudellisia seuraamuksia ja rangaistussäännöksiä sekä muutoksenhakuun ja oikeusturvaan liittyvää sääntelyä. Ympäristövaliokunta ehdottaa tähän perustuen eräitä pykälämuutoksia sekä lausuman hyväksymistä.

(8) Hallintovaliokunta korostaa lausunnossaan, että Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Hallintovaliokunta Valiokunta tähdentää Rajavartiolaitoksen ja toimivan rajaturvallisuusjärjestelmän keskeistä merkitystä etenkin nykyisessä turvallisuustilanteessa ja sitä, että Rajavartiolaitoksen on kyettävä hoitamaan lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Ympäristövaliokunta ehdottaa tähän liittyen eräitä pykälämuutoksia.

(9) Talousvaliokunta on arvioinut hallituksen esitystä toimialansa näkökulmasta keskittyen erityisesti sen taloudellista toimintaympäristöä koskeviin vaikutuksiin laajasti ymmärrettynä. Ta-

lousvaliokunta korostaa, ettei sääntely tai sen soveltaminen saa johtaa tilanteeseen, jossa ilmasto- ja ympäristötavoitteidenkin kannalta välttämättömien hankkeiden toteutuminen estyisi tai tarpeettomasti pitkittyisi tavalla, joka toimisi viime kädessä myös luonnonsuojelulain tavoitteita vastaan sekä arvioinut erityisesti 64 §:n ja 67 §:n soveltamiseen liittyviä epävarmuuksia. Ympäristövaliokunta ehdottaa mietinnössään näiden säännösten täsmentämistä eri tavoin.

(10) Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa lausunnossaan luonnon monimuotoisuuden merkitystä uusiutuviin luonnonvaroihin nojautuvien toimintojen harjoittamiselle mahdollistaen luonnon toiminnallisuudet, jotka puolestaan mahdollistavat muun muassa luonnonvarojen ja ekosysteemipalvelujen varaan rakentuvan hyvinvoinnin. Perinteisen maatalouden harjoittaminen hyödyttää osaltaan monimuotoisuuden turvaamista, kun esimerkiksi kaikki perinneluontotyypit ovat uhanalaisia, ja edellyttävät hoitotoimenpiteitä, kuten puuston poistoa, niittoa tai laidunnusta, mihin liittyy myös mahdollisuus hakea taloudellista tukea alueiden hoitamiseen ja ennallistamiseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää luonnonsuojelulain luonnon monimuotoisuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttamisenkin kannalta tärkeänä, että sääntely on myös elinkeinoihin ja maanomistajien oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten osalta yhteiskunnallisesti ja paikallisesti hyväksyttävää. Ympäristövaliokunta ehdottaa mietinnössään ???

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuus

(11) Ilmastonmuutos on nopeasti etenevä uhka Suomen luonnon monimuotoisuudelle ja edellyttää toimenpiteitä myös luonnonsuojelulaissa. Luonnon muutokset vaikuttavat ihmisille tärkeisiin hyödykkeisiin ja luonnonympäristön tarjoamiin palveluihin. Esimerkiksi pölyttäjien uhanalaistuminen voi heijastua ruokaturvaan. Ilmastonmuutos voimistaa nykyisiä ihmisen aiheuttamia muutoksia, kuten rehevöitymistä, kuivumista ja avointen luontotyyppien sulkeutumista, ja lisää vieraslajeista aiheutuvia riskejä. Myös luonnonsuojelualueet, luontotyypit ja eliölajien elinympäristöt ovat vaarassa heikentyä ilmaston muuttuessa.

(12) Yhteys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen välillä on kaksisuuntainen. Turvaamalla lainsäädännön keinoin luonnon monimuotoisuutta voidaan samalla tukea yleistä sopeutumista ilmastonmuutokseen. Tietyntyyppisillä sopeutumistoimilla voidaan puolestaan rajoittaa monimuotoisuuden heikkenemistä ilmastonmuutoksen edetessä. Esimerkiksi luonnonsuojelusuunnittelulla ja kehittämällä luontotyyppisuojelua voidaan oikein kohdennettuna edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista. Myös monimuotoisuuden turvaamisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän välillä on selvä yhteys. Valtaosa Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä, ja metsäalueiden turvaaminen tukee osaltaan myös globaalin hillintätavoitteen saavuttamista sekä kansallisten hiilivarastojen ylläpitämistä. On myös tärkeää tunnistaa, että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja luonnon ennallistamiseksi tehtävillä toimilla voi olla joissain tilanteissa ilmastotavoitteiden tai vesiensuojelun näkökulmasta haitallisia vaikutuksia. Luonnonsuojelua ja ilmastoa koskevan sääntelyn johdonmukaisuus ja ennakoitavuus on edellä esiin nostetun yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden kannalta myös keskeistä.

(13) Valiokunta korostaa kattavan tietopohjan ja jatkuvan luonnon tilan seurannan merkitystä monimuotoisuuden turvaamiseksi tehtävien päätösten tukena. Siten lakiin sisältyvät luonnonsuojelun tietojärjestelmää, sen ylläpitoa ja tiedon laatua koskevat säännökset ovat tärkeitä. Sääntelyn selkeyden kannalta on perusteltua, että laissa asetetaan ilmastonmuutoksen osalta tavoitteeksi

vain ilmastonmuutokseen sopeutuminen, koska laki keskittyy nimenomaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja pyrkii parantamaan erityisesti luonnon edellytyksiä sopeutua ilmastonmuutokseen.

(14) Valiokunta pitää hyvänä, että lakiehdotuksen vapaaehtoisia luonnonsuojelun toimenpideohjelmia koskeva 14 § vahvistaa myös vapaaehtoisten toimenpideohjelmien, kuten metsiensuojelua koskevan Metso-ohjelman, arvokkaita luonnonympäristöjä koskevan Helmi-ennallistamisohjelman sekä Sotka-lintuvesiohjelman asemaa osana luonnonsuojelua. Näillä maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvilla ohjelmilla on toteutettu tärkeää työtä uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelemiseksi yhteistyössä maanomistajien ja metsästysjärjestöjen kanssa. Myös lakiehdotuksen luontotyyppien suojelua koskevaan 7 lukuun sisältyvän 69 §:n mukaan uhanalaisten luontotyyppien kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta lain 4 luvussa säädetyn mukaisesti. Ehdotettu uusi säännös lajien elinympäristöjen vapaaehtoisten hoito- ja kunnostustoimien taloudelliseksi tukemiseksi valtion varoin tarjoaa maanomistajille ja muille paikallisille tahoille uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Varovaisuusperiaate

(15) Varovaisuusperiaate on sekä kansainvälisesti että EU-oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeudellinen periaate. Biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa varovaisuusperiaate on määritelty seuraavasti: biologisen monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviön uhatessa varmistettujen tieteellisten todisteiden puuttumista ei tulisi käyttää syynä uhan torjumiseen tai sen vaikutusten vähentämiseen tähtäävien toimien lykkäämiseen. Varovaisuusperiaate edellyttää siten puuttumista epävarmoihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka varmaa tieteellistä näyttöä haittojen syntymisestä tai niiden vakavuudesta ei vielä olisi.

(16) Talousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että varovaisuusperiaatteen ohjaava vaikutus ei saa johtaa tulkintaan, joka muodostuisi esteeksi ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edellyttämien uusiutuvan energian hankkeiden luvitukselle tavalla, joka voisi johtaa myös luonnonsuojelulain tavoitteiden vastaisiin lopputuloksiin. Ympäristövaliokunta selventää, että varovaisuusperiaate on osa voimassa olevaa oikeutta, jota sovelletaan vakiintuneesti ilman, että se on nimenomaisesti mainittu lain tasolla. Valiokunta pitää hyvänä, että lakiehdotuksen 7 §:ään sisältyvä sääntely periaatteesta tekee sen näkyväksi korostaen, ettei se edelleenkään ole aineellisoikeudellinen periaate. Varovaisuusperiaatteen sisällyttäminen lakiin ja sen tapauskohtainen soveltaminen ei ole sinänsä kannanotto toiminnan sallittavuuteen, vaan se ohjaisi viranomaisen päätöksentekoa, jotta mahdolliset tiedolliset puutteet ja epävarmuudet otetaan asianmukaisesti huomioon. Varovaisuusperiaate itsessään ei muodosta esimerkiksi luvan myöntämiseen liittyvää estettä vaan se lähinnä ohjaisi muun yksityiskohtaisemman sääntelyn tulkintaa.

(17) Valiokunta toteaa vielä, että varovaisuusperiaatetta sovelletaan aina kulloinkin soveltuvan sääntelyn mukaisesti: esimerkiksi epävarmuus päästöistä aiheutuvan pilaantumisen merkittävyydestä tai todennäköisyydestä on luonteeltaan toisenlaista kuin epävarmuus maankäytön muutoksesta mahdollisesti aiheutuvan uhanalaisen eliölajin elinympäristön heikentymisestä. Varovaisuusperiaate tukeutuu voimassa olevaan kansainväliseen, EU:n ja Suomen oikeuteen ja oikeuskäytäntöön, joten sen kirjaaminen lakiin vahvistaa vallitsevan oikeus- ja soveltamiskäytännön ja samalla tukee ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Selvilläolovelvollisuudesta ei säädetä

(18) Hallituksen esityksen valmistelussa on pohdittu myös selvilläolovelvollisuuden sisällyttämistä lakiehdotukseen, vaikka ehdotukseen ei tätä sisällytetty. Valiokunta toteaa, että selvilläolovelvollisuuden käsite sisältyy muun muassa ympäristönsuojelulakiin ja lakiin ympäristövaikutusten arvioinnista, mutta käsite ei ole suoraan siirrettävissä luonnonsuojelulakiin lakien erilaisen luonteen ja soveltamisalan johdosta. Selvilläolovelvollisuudesta säätäminen saattaisi aiheuttaa epäselvyyttä sen tosiasiallisesta vaikutuksesta lain säännösten soveltamiseen. On myös otettava huomioon, että esimerkiksi tiettyjen luontotyyppien tunnistaminen on asiantuntijallekin usein haasteellista, eikä siten ole mahdollista asettaa jokaiselle luonnon käyttäjälle yleistä velvollisuutta olla tietoinen toimintansa vaikutuksista. Valiokunta katsoo, että tällainen sääntely olisi edellyttänyt myös perusoikeuksien yhteensovittamista ja laajempaa arviointia. Myös hallituksen esityksessä todetaan, ettei selvilläolovelvollisuudesta ollut perusteltua säätää, koska sääntelyn sisällyttäminen lakiin olisi saattanut johtaa tulkinnalliseen epäselvyyteen sen velvoittavuudesta, erityisesti suhteessa maanomistajaan tai muuhun toimijaan arvioitaessa toimenpiteiden rangaistavuutta ja yleisemminkin sitä, mitä maanomistajalta tai toiminnanharjoittajalta tulee edellyttää luontoon kohdistuvia toimenpiteitä suunniteltaessa.

Luontotiedon hallinta

(19) Luontotiedolla on keskeinen rooli esimerkiksi luonnonsuojelualueiden perustamisessa ja hoidossa, lajien elinympäristöjen ja luontotyyppien rajausmenettelyssä, Natura 2000 -alueiden turvaamisessa, poikkeuslupien harkinnassa sekä valvonnan toteuttamisessa. Näin ollen luontotiedon hallintaa koskevan sääntelyn vahvistaminen palvelee samalla koko luonnonsuojelulain sääntelyjärjestelmää. Myös luonnonsuojeluviranomaisten antaessa lausuntoja muun ympäristölainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa muun muassa kaavoituksen ja ympäristölupien yhteydessä siltä osin kuin ne kytkeytyvät yleisen luonnonsuojeluedun turvaamiseen, on luontotiedon ajantasaisuudella, luotettavuudella ja saatavuudella on keskeinen merkitys. Valiokunta pitää tarpeellisena, että sääntelyä luontotiedon hallinnan parantamiseksi ja sääntelyn ajantasaistamiseksi kehitetään, ja luonnonsuojelun tietojärjestelmästä säädetään lain tasolla asetuksen sijaan.

Luontopaneeli ja luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset

(20) Lakiehdotuksen 12 § sisältää säännökset Luontopaneelista, joka olisi lähtökohdiltaan ilmastolain Ilmastopaneelia vastaava. Luontopaneelin tehtävä on tukea luonnonsuojelulain toimeenpanoa tuottamalla tieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi, antamalla lausuntoja monimuotoisuuden vaikuttavista suunnitelmista ja viestimällä monimuotoisuuden merkityksestä kansalaisille ja päätöksentekijöille.

(21) Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisina toimivat Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Luonnontieteellinen keskusmuseo on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva Helsingin yliopiston erillislaitos, joka säilyttää ja ylläpitää luonnontieteellisiä kansalliskokoelmia sekä harjoittaa niihin liittyvää tutkimusta. Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtäviin kuuluu muun muassa lajiston seurantoja, luonnonsuojelun tietoaineistojen ylläpitoa sekä niiden käsittelyä ja tulkintaa. Lisäksi Luonnontieteellinen keskusmuseo toimii edellä mainitussa CITES-asetuksessa tarkoitettuna tieteellisenä vi-

ranomaisena. Luonnontieteellinen keskusmuseo on Helsingin yliopiston alainen laitos, ja sen myötä sen rahoitus tulee opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Valiokunta korostaa, että luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävyyteen on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota siltä osin kuin kyse on luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitamisesta.

Saamelaisten oikeudet

(22) Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta. Säännösten tarkoituksena on varmistaa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien huomioon ottaminen luonnonsuojelulain toimeenpanossa. Viranomaisten tulee ehdotettavan säännöksen mukaan huolehtia siitä, ettei luonnonsuojelulain toimeenpanosta aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin. Luonnonsuojelualueen ja maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnittelussa otettaisiin jatkossa erityisesti huomioon saamelaisten oikeudet ja perinteisen tiedon merkitys. Hoito- ja käyttösuunnitelma tulisi laatia saamelaisten kotiseutualueella vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaisten perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoaineistoa.

Luonnonsuojelusuunnittelu ja osallistuminen

(23) Luonnonsuojelulakiehdotuksen 3 luvussa ehdotetaan säädettäväksi luonnonsuojelua koskevasta suunnittelujärjestelmästä täydentämällä sääntelyä vastaamaan nykyistä käytäntöä. Luonnonsuojeluohjelmien ohella laissa ehdotetaan säädettäväksi kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta ja toimintaohjelmasta. Lisäksi ELY-keskus voisi laatia alueelleen luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden alueellisen toimeenpanosuunnitelman. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin oikeusperusta myös vapaaehtoisille luonnonsuojelun toimenpideohjelmille. Osallistumista koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi ja koottavaksi omaan pykälään luonnonsuojelusuunnittelua koskevassa luvussa.

(24) Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaisten vaikuttamismahdollisuuksien kannalta luonnonsuojelulain ehdotettuun 3 lukuun luonnonsuojelusuunnittelusta. Perustuslakivaliokunnan mielestä 3 luvussa ei säädösperusteisesti varata yleisölle kovinkaan laajasti mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun, mistä syystä valiokunnan on syytä vielä harkita mahdollisuuksia muuttaa sääntelyä tältä osin.

(25) Ympäristövaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten säännöksen tarkentamista siten, että se huomioi yleisön osallistumisen ehdotettua selkeämmin ja samaan tapaan kuin esimerkiksi ilmastolain 10 §:ssä säädetään ilmastolain mukaisten suunnitelmien osalta. Valiokunta katsoo, että tämä on ollut sääntelyn tarkoitus, kun hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että pykälän mukaan suunnitelmista ja ohjelmista tulisi tiedottaa suurelle yleisölle mahdollisimman aktiivisesti ja ymmärrettävällä tavalla, eri kansalaisryhmien osallistumismahdollisuudet huomioiden. Tiedottamisessa tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää monipuolisia keinoja, kuten kuulemistilaisuuksia, digitaalisia järjestelmiä, sosiaalista mediaa tai muita tapauskohtaiseen harkintaan perustuvia tiedottamisen välineitä. Vuorovaikutuksella ja tiedottamisella vahvistettaisiin suuren yleisön mahdollisuuksia saada tietoa luonnon mo-

nimuotoisuuden tilasta ja toimista monimuotoisuuden edistämiseksi sekä edistettäisiin kansalaisyhteiskunnan osallistumista luonnonsuojelun suunnitteluun.

(26) Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä nimenomaisella yleisön oikeutta koskevalla täsmennyksellä siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään. Tämän lisäksi yleisölle on varattava tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä.

Luonnonsuojelualueet

(27) Valtion omistuksessa olevia suojelutarkoituksiin varattuja sekä suojelualueiksi perustettuja alueita on vuoden 2022 alun tietojen mukaan yhteensä 4 068 568 hehtaaria. Yksityisiä suojelualueita on perustettu yhteensä 374 094 hehtaaria, mukaan lukien määräaikaisen suojelun piirissä olevat alueet. Valtion hallinnassa on kaikkiaan hieman yli puoli miljoonaa hehtaaria luonnonsuojelutarkoitukseen hankittuja tai varattuja alueita, jotka perustetaan lähivuosina luonnonsuojelualueiksi. Kyse on pitkäjänteisen, valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien ja päätösten toteuttamiseen liittyvän suojelutyön saattamisesta loppuun eri puolilla Suomea. Luonnonsuojelualueiden ulkopuolella olevien erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätösten kokonaispinta-ala on yhteensä 745 hehtaaria ja luontotyyppien rajauspäätösten kokonaispinta-ala oli 2 238 hehtaaria.

(28) Luonnonsuojelualueita koskevaan sääntelyyn lakiehdotuksen 6 luvussa ehdotetaan tehtäväksi useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaistuksia, joihin valiokunnalla ei ole huomauttamista. Muut ehdotetut muutokset luonnonsuojelualueiden käyttöä koskevaan sääntelyyn merkitsevät käytännössä alueiden suojelutavoitteita vaarantamattoman käytön joustavoittamista ja helpottamista, mitä valiokunta pitää myönteisenä.

(29) Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kansallispuistossa, luonnonpuistossa ja valtion muulla luonnonsuojelualueella on kiellettyä ottaa maa-aineksia tai kaivosmineraaleja tai vahingoittaa maa- tai kallioperää taikka ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen. Malminetsinnän edellytyksistä säädetään varsinaisesti kaivoslaissa, ja luonnonsuojelulailla ehdotetaan säädettäväksi vain malminetsinnän ja geologisen tutkimuksen edellytyksistä valtion luonnonsuojelualueilla. Malminetsinnän kieltämistä kokonaan ei ehdoteta, vaan sen huomattavaa rajoittamista. Ehdotus rajaisi malminetsintää valtion muilla luonnonsuojelualueilla, mutta rajoituksen tosiasiallinen merkitys elinkeinotoiminnalle on todennäköisesti vähäinen. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus ei enää jatkossa voi myöntää lupaa malminetsintään kansallis- ja luonnonpuistoissa. Käytännössä malminetsintää ei ole tähänkään asti harjoitettu kansallis- ja luonnonpuistoissa, joten ehdotetut muutokset koskisivat lähinnä valtion muita luonnonsuojelualueita. Näillä alueilla olisi kuitenkin mahdollisuus saada lupa malminetsintään laissa erikseen säädettyjen edellytysten täyttyessä.

(30) Lakiehdotuksen 50 §:ssä ehdotetaan, että kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa on suoraan lain nojalla sallittua ilman poikkeuslupaa haitallisten vieraskasvilajien torjuminen ja poistaminen. Myös metsästystä koskevaa sääntelyä kansallispuistoissa ja muilla valtion luonnonsuojelualueilla ehdotetaan muutettavaksi siten, että haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran pyy-

dystäminen ja tappaminen sallitaan suoraan lain nojalla ilman poikkeuslupaa, samoin kuin hirvenajo ja valkohäntäkauriin ajo. Myös haavoittuneen eläimen lopettaminen ja saaliin haltuunotto olisi mahdollista ilman lupaa pelkän ilmoituksen nojalla. Valiokunta pitää muutosta kannatettavana, sillä se vähentää lupamenettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa toimenpiteitä, joilla eläin voidaan lopettaa eettiseltä kannalta asianmukaisemmin.

(31) Ehdotuksen mukaan metsästyksen sallimisesta valtion luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä voidaan jatkossa päättää myös alle 100 hehtaarin suuruisen luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon siitä, että metsästyksen salliminen voi tuoda välillisesti positiivisia monimuotoisuusvaikutuksia mahdollisesti parantamalla luonnonsuojelualueiden perustamisen hyväksyttävyyttä ja helpottamalla näin suojelualueiden perustamista.

Luontotyyppien suojelu

(32) Luontotyypit ovat luonnon monimuotoisuuden keskeinen osa, ja niiden suojelu turvaa samalla useita muita, osin toisistaan riippuvaisia saman elinympäristön eliölajeja, sillä lajienkin uhanalaisuuden tärkein syy on niiden elinympäristöjen heikkeneminen. Luontotyyppien suojelulla turvataan myös luonnon alueellista ja ekologista vaihtelua, luontokohteiden kytkeytyvyyttä ja luonnon kestävyyttä muuttuvissa oloissa. Osa luontotyypeistä vaatii ominaispiirteidensä säilymiseksi myös hoitoa ja kunnostusta suojelun ohella tai jopa sen sijaan. Uhanalaisia luontotyyppejä, toisin kuin eliölajeja, ei ole sisällytetty voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin, sillä lakia säädettäessä tietämys luontotyyppien määrittelystä ja uhanalaisuudesta oli osin hyvin puutteellista. Laki tunnistaa vain 29 §:ssä säädetyt 9 suojeltua luontotyyppiä. Lisäksi luonnonsuojelulain luontotyyppisuojelu koskee vain sellaisia laissa lueteltuja luontotyyppeihin kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Lisäksi metsälain 10 § ja vesilain 2 luvun 11 § sisältävät säännöksiä tiettyjen luontotyyppien suojelusta.

(33) Lisääntynyt tieto on kasvattanut tarvetta vahvistaa luontotyyppien suojelua, ja luontotyyppien turvaaminen edistää samalla myös uhanalaisen lajiston suojelua. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta luontotyyppien oikeudellisen suojan vahvistaminen on yksi keskeisimmistä keinoista. Voimassa oleva luonnonsuojelulaki ei ole riittävästi turvannut ekologisesti toimivien luontotyyppikokonaisuuksien säilymistä tai uhanalaisten luontotyyppien suojelua. Luontotyyppien uhanalaisuusarviointien yhteydessä laadittujen arvioiden ja tutkimusten mukaan avainasemassa luontotyyppien suojelun vahvistamisessa on niiden parempi huomioiminen alueidenkäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä.

(34) Lakiehdotuksessa luontotyyppien suojelua tehostetaan myös täydentämällä lakia valtion korvausvelvollisuuden osalta. Kiinteistön omistaja tai erityisen oikeuden haltija saisi valtiolta täyden korvauksen, jos suojellun tai tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskiellosta aiheutuisi merkityksellistä haittaa eikä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus myöntäisi poikkeuslupaa luontotyyppiä muuttavaan toimintaan.

(35) Valiokunta korostaa, että pakottavan suojelun rinnalla on tärkeää kehittää luontotyyppien vapaaehtoisen suojelun muotoja ja kannustimia. On tarpeen myös kehittää luonnonhoitoon ja ennallistamiseen kannustavia rahoitusinstrumentteja, jotka soveltuvat niin luontotyypeille, yksityi-

sille luonnonsuojelualueille kuin erityisesti suojeltavien lajien elinympäristöille. Yleisemminkin luonnonsuojelulakia ja myös muuta lainsäädäntöä ja ohjauskeinoja tulisi kehittää vastaamaan paremmin tarpeisiin luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi, ei ainoastaan säilyttämiseksi.

(36) Luontotyyppien suojelu jakautuu luonnonsuojelulakiehdotuksen 7 luvussa kolmeen kokonaisuuteen: 1) 64 § koskee uhanalaisia luontotyyppejä ja 65 § niiden huomioon ottamisesta muun lainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa, 2) 66 § koskee suojeltuja luontotyyppejä ja 3) 67 § koskee tiukasti suojeltuja luontotyyppejä.

Uhanalaiset luontotyypit (64 §) ja niiden huomioon ottaminen (65 §)

(37) Lakiehdotuksen 64 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyypiksi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on uhanalaisuusarvioinnin mukaan vähintään korkea. Asetuksen luontotyyppiluettelo tulisi saattaa ajan tasalle kahden vuoden kuluessa koko maata koskevan luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin valmistuttua. Asetuksessa uhanalaisiksi määriteltäviä luontotyyppejä tai -ryhmiä arvioidaan olevan yhteensä 79. Elinympäristöittäin ne jakautuisivat alustavasti seuraavasti: Itämeri 9, Itämeren rannikko 10, sisävedet ja rannat 8, suot 23, metsät 6, kalliot 4, perinnebiotoopit 12 ja tunturit 7 luontotyyppiä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan luontotyypin säätämisellä uhanalaiseksi ei olisi kansalaisiin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia, eikä asetus sellaisenaan aiheuttaisi uusia sääntelytarpeita.

(38) Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotettua uhanalaisen luontotyypin sisällöllisten kriteerien ja niiden arvioinnin laintasoista määrittelyä voidaan pitää riittävän täsmällisenä. Uhanalaisten luontotyyppien määritelmät edellyttävät perustelujen valossa melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyypin ominaisuuspiirteistä. Merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

(39) Hallituksen esityksen lähtökohta on, että uhanalaisten luontotyyppien säätäminen valtioneuvoston asetuksella parantaisi menettelyn ennakoitavuutta ja kohdistaisi päätöksentekomenettelyihin liittyviä selvittämistarpeita aiempaa selkeämmin. Tieto luontotyypeistä ja niiden uhanalaisuudesta on aiempaa parempi, mikä mahdollistaa luontotyyppien ja eliölajien suojelua koskevien säännösten yhdenmukaistamisen ja parantaa uhanalaisuusarvioinnin vaikuttavuutta, kun se saadaan käytettävämpään muotoon. Lain tasolla yksittäisten luontotyyppien luetteloimista ei pidetä perusteltuna, koska määritelmät edellyttävät melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyypin ominaisuuspiirteistä.

(40) Ympäristövaliokunta selventää, että lakiehdotuksen 64 §:n tarkoituksena on edistää uhanalaisista luontotyypeistä olemassa olevan tiedon käytettävyyttä. Luontotyyppien uhanalaisuus perustuu tieteelliseen tietoon ja ne ovat uhanalaisia siitä riippumatta, säädetäänkö niistä erikseen laissa tai asetuksessa. Niistä säätämisen tarkoitus on edistää yleisemmin päätöksenteon tietopohjaa. Säännöksellä ei luoda uusia velvoitteita uhanalaisten luontotyyppien suojeluun. Luontotyypin säätämisellä uhanalaiseksi olisi vaikutusta esimerkiksi lakiehdotuksen 18 §:ssä tarkemmin

säädetyn viranomaisten seurantavelvoitteen noudattamiseen, joka kohdistuu osaltaan myös uhanalaisiin luontotyyppeihin. Seurannasta saatujen tietojen perusteella viranomaisen tulee 18 §:n 2 momentin mukaan ryhtyä tarvittaessa muihin toimenpiteisiin luontotyypin suojelutason parantamiseksi.

(41) Valiokunta on myös saanut käyttöönsä alustavan luonnoksen asetuksella luetteloitavista uhanalaisista luontotyypeistä.

(42) Ympäristöministeriön tulee pykälän 2 momentin mukaan laatia ehdotus luettelon tarkistamiseksi Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella aina kahden vuoden kuluessa arvioinnin valmistumisesta.

(43) Valiokunta edellyttää, että asetuksen valmistelussa noudatetaan avoimuuden ja osallistamisen periaatteita ja kuvataan mahdollisimman konkreettisesti luetteloitavien luontotyyppien ominaispiirteitä ja alueellista esiintymistä, pinta-alatietoja sekä sitä, miten uhanalaisten luontotyyppien kehityssuunnat etenevät eri elinympäristöissä.

(44) Uhanalaisiin luontotyyppeihin liittyy kiinteästi lakiehdotuksen 65 §, joka esityksen mukaan on informaatioluonteinen säännös niiden huomioon ottamisesta siten kuin muussa lainsäädännössä luontoarvojen huomioimisesta erikseen säädetään. Säännöksen tavoitteena on edistää uhanalaisten luontotyyppien huomioimista muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä, mutta se ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut 64 §:ään sisältyvää asetuksenantovaltuutta myös 65 § huomioon ottaen todeten, että merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

(45) Ympäristövaliokunta selventää, että uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen tarkoittaisi käytännössä esimerkiksi sitä, että muun lain mukaista päätöstä tehtäessä olisi tarpeen kiinnittää huomiota tarkastelualueen tärkeisiin ja luontotyypin säilymisen kannalta merkittäviin esiintymiin, siinä määrin kuin luontoarvojen turvaamisesta erikseen on laissa säädetty. Vastaavasti vähemmälle huomiolle voisivat jäädä esimerkiksi ihmistoimien vuoksi voimakkaasti muuttuneet tai muuten ei-merkittävät uhanalaisten luontotyyppien esiintymät. Uhanalaisten luontotyyppien esiintymien täsmällinen määrä ja niiden sijainti selviävät alueellisissa selvityksissä. Käytännössä esimerkiksi ELY-keskus ja Metsähallitus voivat muun lainsäädännön mukaisten lupien ja suunnitelmien hyväksymismenettelyihin usein kuuluvan lausuntomenettelyn yhteydessä tuoda esiin tietoja niistä uhanalaisista luontotyypeistä, joihin hankkeella tai suunnitelmalla voisi olla vaikutusta. Näin ollen uhanalaisen luontotyypin huomioon ottamisen tarve vaihtelee soveltuvasta lainsäädännöstä, luontotyypistä, päätöksenteon kohteena olevan hankkeen tai suunnitelman luonteesta, sijainnista ja sen vaikutuksista riippuen.

(46) Ehdotettu 65 § ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä, eikä sellaisenaan olisi myöskään esimerkiksi muun lain mukaisen luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen esteenä. Näistä ja niiden edellyttämistä selvityksistä säädetään edelleen kussakin laissa erikseen. Ehdotetun huomioon ottoa koskevan säännöksen tarkoi-

tuksena on käytännössä edistää uhanalaisista luontotyypeistä jo olemassa olevan tiedon käyttämistä viranomaisen päätöksenteon tukena. Luontotyyppien uhanalaisuus ei ole sinänsä riippuvainen lainsäädännöstä, vaan luontotyypit ovat uhanalaisia siitä riippumatta, säädetäänkö niistä erikseen laissa tai asetuksessa. Esimerkiksi voimassa olevaan ympäristöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyy jo useita säännöksiä, joissa on edellytetty luonnonarvojen kuten luontotyyppien ja lajien huomioon ottamista. Näitä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelulain 13 § (turvetuotannon sijoittaminen) ja 49 § (ympäristöluvan edellytykset) sekä maankäyttö- ja rakennuslain 28 §, 39 § ja 54 § (kaavojen sisältövaatimukset). Muuta lainsäädäntöä, jonka mukaisesti tietoa käytettäisiin, olisivat esimerkiksi kaivoslaki, maa-aineslaki, vesilaki ja tielainsäädäntö.

(47) Edellä kuvatun selventämiseksi lain tasolla valiokunta pitää tarpeellisena täsmentää ehdotettua 65 §:ää siten, että siitä siihen lisätään nimenomainen viittaus sen informatiivisesta luonteesta ja siten ottamisesta huomioon asianomaisen muun lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevaan päätöksentekoon siten kuin valiokunta yksityiskohtaisissa perusteluissa esittää. Pykälämuutoksen tarkoitus on hälventää asiantuntijakuulemisissa esitettyjä epäilyksiä siitä, että säännöksellä olisi aineellisoikeudellisia vaikutuksia ottaen huomioon, että myös perustuslakivaliokunta on kytkenyt 64 §:n asetuksenantovaltuuden asianmukaisuuden arvioinnin osaltaan siihen, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia.

Suojellut luontotyypit (66 §)

(48) Lakiehdotuksen 66 § sisältää voimassa olevan lain tapaan eräitä suojeltavia luontotyyppejä koskevan hävittämis- ja heikentämiskiellon, joka tulisi voimaan vasta, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojellun luontotyypin esiintymän rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Rajauspäätöstä edellyttäviä luontotyyppejä ovat säännöksessä mainitut 13 luontotyyppiä nykyisen yhdeksän sijaan. Nämä luontotyypit ovat myös lain 64 §:ssä tarkoitettuja uhanalaisia luontotyyppejä ja siten ne tulisi ottaa ennen rajauspäätöksen tekemistä päätöksenteossa huomioon 65 §:n mukaisesti. Valiokunta pitää ehdotusta kannatettavana, sillä kuten voimassa olevassa laissa, rajauspäätösmenettely on selkeä ja turvaa myös maanomistajan oikeudet riittävällä tavalla. Rajauspäätöksiä tekevän viranomaisen riittävät resurssit tulee kuitenkin turvata, jotta sääntelyllä saavutetaan tavoitteena olevat suojelutavoitteet. Valiokunta korostaa, että 66 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä, mutta luonnon monimuotoisuuden kannalta hyvin arvokkaita kohteita.

Tiukasti suojellut luontotyypit (67 §)

(49) Lakiehdotuksen 67 §:ssä esitetään säädettäväksi uutena luontotyyppien suojelukeinona tiettyjen uhanalaisten tiukasti suojeltavien luontotyyppien esiintymien hävittämisen ja heikentämisen kiellosta, joka olisi voimassa suoraan lain nojalla. Näitä luontotyyppejä on hallituksen esityksen mukaan kuitenkin vain kaksi: serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot sekä rannikon avoimet dyynit. Nämä harvalukuiset luontotyypit ovat lähtökohtaisesti helposti tunnistettavissa (rannikon avoimet dyynit) tai kohteet voidaan osoittaa avoimissa tietojärjestelmissä ja -rekistereissä (serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot).

(50) Luontotyyppien tiukkaa suojelua koskevassa ehdotuksessa on kyse varsin rajallisesta sääntelystä, koska tiukka suojelu koskee vain kahta harvinaista luontotyyppiä. Tiukasti suojellun

luontotyypin hävittämis- ja heikentämiskiellosta on mahdollista hakea lakiehdotuksen 68 §:n mukaista poikkeamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, ja siihen on kytketty myös 113 §:n mukainen korvausmahdollisuus. Kielteisestä poikkeuspäätöksestä on myös muutoksenhakumahdollisuus ja kieltojen rikkominen on rangaistavaa vain tahallisena tai törkeästä huolimattomuudesta.

(51) Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotetun hävittämis- ja heikentämiskiellon arvioinnin kannalta merkityksellistä on, että sääntelyllä pyritään turvaamaan erityisen harvinaisia ja erityisen haavoittuvia luontotyyppejä. Sääntelystä seuraavan omaisuuden suojan rajoituksen oikeasuhtaisuutta parantaa se, että laissa säädettävään kieltoon on mahdollista saada poikkeus lakiehdotuksen 68 §:ssä määritellyin edellytyksin ja että valtiolla on velvollisuus lain 113 §:n perusteella korvata kiellon aiheuttama merkityksellinen haitta. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvän riittäviä oikeussuojakeinoja koskevan vaatimuksen kannalta huomiota siihen, että 68 §:n mukaista poikkeusta ja 128 §:n mukaisia pakkokeinoja koskeviin päätöksiin voidaan hakea muutosta. Ehdotettu sääntely 67 §:ssä ei siten muodostu perustuslain 15 §:n kannalta ongelmalliseksi. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä tarkastella sääntelyä ennakoitavuuden kannalta kiinnittäen huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet kiinteistönomistajilla on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät omistamillaan alueilla ja korostaen, että erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään.

(52) Ympäristövaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten serpentiinikallioita koskevan 67 §:n 1 momentin 1 kohdan täsmentämistä siten kuin yksityiskohtaisista perusteluista lähemmin ilmenee. Valiokunta korostaa samalla, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyypistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida näiden sijainneista asian selvitettyään. Rannikon avoimet dyynit ovat Itämeren rannikolla tai saaristossa sijaitsevia, tuulen kulutus- ja kasaustyön tuloksena hiekasta muodostuneita dyynejä ja niiden painanteisiin syntyneitä kosteikkoja tai kausikosteikkoja, joilla esiintyy hiekkadyyneille ominaista eliölajistoa. Tämän luontotyypin harvalukuisten esiintymien tunnistamista ei pidetä haasteellisena.

(53) Valiokunta korostaa, että serpentiinikallioiden määritelmä on kytketty serpentiinikasvilajiston esiintymiseen, joten hävittämis- ja heikentämiskielto kohdistuu nimenomaisesti maan pinnalla oleviin luontotyyppeihin. Näitä koskeva tieto tarkentuu meneillään olevien kartoitushankkeiden edetessä. Serpentiinikallioiden luontotyyppisuojelu kohdistuu kuitenkin ainoastaan maanpäällisiin kalliopaljastumiin, joiden keskikooksi on arvioitu 0,5—1,7 hehtaaria. Laajoille alueille kohdistuvissa malmipotentiaalin selvityksissä tulee siis jatkossa huomioida alueella mahdollisesti esiintyvät tiukasti suojellut luontotyypit, jotta malminetsintä ja kaivoshankkeet voidaan suunnitella ja toteuttaa kestävällä tavalla, maanpäälliset luontotyypit suojaten. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymien yhteispintaalaksi arvioidaan 1 150 hehtaaria. Serpentiinikallioita-, kivikoita ja sorakoita arvioidaan olevan 150 hehtaaria, josta 40 prosenttia (60 hehtaaria) sijoittuu luonnonsuojelualueille. Rannikon avoimia dyynejä on arviolta 1 000 hehtaaria, ja näistä 40 prosenttia sijoittuu luonnonsuojelualueil-

le.Tiukasti suojellut luontotyypit ovat lähtökohtaisesti pienialaisia. Serpentiinikallioesiintymien keskikooksi arvioidaan 0,5—1 hehtaaria, ja rannikon avointen dyynien edustavimpien esiintymien suojelurajauspääökset ovat olleet keskimäärän yhdeksän hehtaarin kokoisia. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa saama täsmällisempi pinta-ala-arvio serpentiinikallioille, -kivikoille ja soraikoille on 400—700 hehtaaria sisältäen noin 350 pistemäistä kohdetta. Arviointi on todettu edelleen haastavaksi, koska serpentiinikallioita ei ole helppo tunnistaa eikä aiemman maastoinventoinnin tavoitteenakaan ollut niiden kattava arviointi.

(54) Perustuslakivaliokunta toteaa, että erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Valiokunta toteaa, että tämä työ on käynnissä ja kohteiden sijainti tarkentuu sen myötä. Pinta-alat ovat verraten pieniä, mutta maanomistajien oikeusturvan edistämiseksi on tärkeää, että inventointien tehostamiseksi työhön varmistetaan myös riittävät resurssit.

(55) Valiokunta toteaa, että 67 §:ään sisältyvä heikentämiskielto on verrattavissa metsälain 10 §:ään ja vesilain 2 luvun §:ään sisältyviin tiettyjen luontotyyppien suojelua koskeviin säännöksiin. Tiukasti suojeltujen luontotyyppien kartoittamista ja paikkatiedon kehittämistä voidaan siis verrata vastaavaan prosessiin metsälain arvokkaiden elinympäristöjen osalta. Merkittävänä erona on kuitenkin se, että luonnonsuojelulain tiukasti suojeltavaksi esitettyjen luontotyyppien pinta-ala on huomattavasti vähäisempi ja kartoitustilanne parempi kuin metsälain 10 §:n tarkoittamien elinympäristöjen tilanne oli metsälain tullessa voimaan 1996. Lisäksi tiukkaan suojeluun esitettävät luontotyypit ovat merkittävästi metsälain arvokkaita elinympäristöjä harvinaisempia ja uhanalaisempia, jolloin niiden yksittäisenkin esiintymän heikentyminen tai häviäminen vaikuttaa suoraan luontotyypin suojelutasoon.

Vesilain luontotyyppisuojelu

(56) Hallituksen esityksessä ehdotetaan vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltuihin luontotyyppeihin lisättäväksi kalkkilammet ja purot. Lähteiden sijaan suojelu laajenisi kattamaan lähteiköt. Vesilakiin tehtävät muutokset parantaisivat vesiympäristön monimuotoisuuden turvaamista. Lukumääräisesti kalkkialueilla esiintyviä, enintään 10 hehtaarin kokoisia lampia on enintään muutamia satoja. Luontotyypin ulottuvuus on itse lampi ja sen lähiympäristö. Luonnontilaisen lähteikön lisääminen vesilain nojalla suojeltuihin luontotyyppeihin selkeyttäisi oikeustilaa siinä suhteessa, että jatkossa ei olisi enää tarvetta arvioida lähdettä koskevan sääntelyn soveltamista lähteikköjen yksittäisiin silmäkkeisiin. Ehdotettu lähteikköjen luontotyyppisuojelu vaikuttaisi todennäköisesti ojituksiin ja mahdollisesti myös vedenottohankkeisiin. Sen sijaan vesilain mukaisen luontotyyppisuojelun ei lähtökohtaisesti voida katsoa ohjaavan esimerkiksi metsätalouden harjoittamista ja rajoittavan metsänkäsittelytoimia. Tällöin kuitenkin on noudatettava metsälain elinympäristöjen suojelua koskevaa lainsäädäntöä.

(57) Vesilain mukainen puroja ja noroja koskeva luontotyyppisuojelu kohdistuisi vesiympäristöön, eikä vesilain mukainen luontotyyppisuojelu lähtökohtaisesti vaikuta uoman ulkopuoliseen maankäyttöön tai esimerkiksi siellä toteutettaviin metsänkäsittelytoimenpiteisiin. Luonnontilaisten ja luonnontilaisten kaltaisten purojen välittömät lähiympäristöt ovat lisäksi metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Vesilain mukaisen suojan piiriin kuuluakseen ei kohteen ole tarpeen olla luonnontilainen koko matkalta. Puron osa saattaa olla lainkohdassa tarkoi-

tettu suojeltu luontotyyppi, vaikka kohteen luontoarvot olisivat hävinneet osasta uomaa esimerkiksi perkaustöiden seurauksena. Valiokunta korostaa, että vesilain mukaiset kiellot eivät ole luonteeltaan ehdottomia, koska suojelun edellytyksenä on luontotyypin luonnontilaisuus ja sen vaarantaminen, minkä ohella kiellosta voidaan hakea poikkeusta. Erona luonnonsuojelulakiin on, ettei vesilakiin sisälly tältä osin korvausmenettelyä eikä rajauspäätöstä ja siihen liittyvää korvausta. Vesilaista aiheutuvaa mahdollista käyttörajoitusta arvioitaessa on myös otettava huomioon vesiluonnon ja sen monimuotoisuuden suojelutarve. Tämän vuoksi vesilain suojeltavien kohteiden on perusteltua olla omaisuudensuoja-arvioinnin hyväksyttävyyden kannalta pienialaisia sekä helposti tunnistettavia ja rajattavia.

Poikkeus luontotyypin hävittämis- ja heikentämiskiellosta (68 §)

(58) Lakiehdotuksen 68 §:n 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luontotyypin suojelusta, jos kyseisen luontotyypin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyypin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

(59) Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksessä tarkoitetaan suojeltavan luontotyypin suojelutavoitteen vaarantumisen kokonaisarviota, jossa on otettava huomioon luontotyypin yksittäisen esiintymän ohella sen suhde koko luontotyypin suojelun tavoitteisiin. Arvioinnissa tulee tältä osin kiinnittää huomiota myös lain 1 §:n 2 momentissa säädettyyn suotuisan suojelutason tavoitteeseen. Yleisen edun osalta huomiota tulee kiinnittää siihen, onko hanketta tai suunnitelmaa pidettävä yleisen edun kannalta erittäin tärkeänä. Yleisen edun kannalta erittäin tärkeä hanke voi koskea esimerkiksi maanpuolustusta tai kansallista turvallisuutta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä täsmennetään lisäksi lieventämishierarkialla siten, ettei hankkeelle tai suunnitelmalle olisi olemassa muuta teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Lieventämishierarkian mukaan luonnonarvoille aiheutuvan heikennyksen hyvittämisen tulee olla viimesijainen keino, kun haittaa ei voida välttää eikä ei-vältettävää haittaa lieventää, ja se tulee kysymykseen vain niin sanotun jäännöshaitan osalta.

(60) Yleisen edun edellytystä ehdotetaan voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna täsmennettäväksi siten, että poikkeusta ei voida myöntää, jos hankkeelle tai suunnitelmalle on sekä teknisesti että taloudellisesti toteutettavissa oleva vaihtoehto. Valiokunnalle on perusteltu, että vaatimus yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen estymisestä sisältää periaatteessa jo implisiittisen teknistaloudellisen vaihtoehdottomuusvaatimuksen, koska muuten suojelu ei sinänsä "estä" hankkeen toteuttamista. Näin ollen täsmennys ei tosiasiassa muuttaisi oikeudellista tilannetta, vaan selkeyttäisi säännöstä ja varmistaisi yhdenvertaisen päätöksenteon.

Eliölajien suojelu

(61) Suomen lajien viidennen uhanalaisuusarvioinnin (2019) tulokset osoittavat, että lajiston uhanalaistuminen on jatkunut ja luonto köyhtyy. Arviointi kattaa yli 22 400 lajia, joista 11,9 prosenttia on luokiteltu uhanalaiseksi. Lajien uhanalaistumisen suurin syy on elinympäristöjen väheneminen ja laadun heikkeneminen erilaisen ihmistoiminnan vuoksi.

(62) Eliölajien suojelun tehostamiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että nykyistä luonnonsuojelulain eliölajien suojelua koskevaa lukua selkiytetään, uhanalaisten lajien suojaa vahvistetaan sekä kauppaa ja vaihdantaa koskevat säännökset erotetaan omaksi luvukseen. Eliölajien suojelua koskevan 8 luvun soveltamisalaa esitetään lisäksi muutettavaksi siten, että luvun säännöksiä ei jatkossa sovelleta kaloihin tai rapuihin, vaan niistä säädetään yksinomaan kalastuslaissa. Valiokunta katsoo, että kalastuslain säännöksillä voidaan turvata kala- ja rapulajien säilyminen riittävällä tavalla, eikä kalalajien monimuotoisuuden turvaaminen luonnonsuojelulaissa ole tarpeen.

(63) Luonnonsuojelulakiehdotuksen 78 §:ssä säädetään uhanalaisten eliölajien suojelusta. Säännösehdotuksen mukaan viranomaisten on otettava uhanalaiset eliölajit huomioon päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä. Valiokunta toteaa, että valiokunnan edellä uhanalaisia luontotyyppejä koskevan 65 §:ään tekemän muutoksen johdosta on johdonmukaista muuttaa 78 § vastaavasti eli lisätä siihen täsmennys, jonka mukaan huomioon ottaminen tapahtuu asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa.

(64) Eduskunta on hyväksynyt maa- ja metsätalousvaliokunnan kansalaisaloitetta koskevan mietinnön perusteella lausuman, jossa edellytetään, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö (MmVM 8/2022 vp—KAA 3/2020 vp). Ympäristövaliokunta toteaa, että se on myös yhdistänyt hallituksen esityksen käsittelyyn poikkeusluvalla pyydetyn valkoposkihanhen hyödyntämiseen liittyvän lakialoitteen LA 19/2021 vp, jossa ehdotetaan, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaisella poikkeusluvalla ammutun valkoposkihanhen ja merimetson haltuunotto ja hyödyntäminen sallitaan. Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin sisältyy mahdollisuus tällaisen poikkeusluvan myöntämiseen siltä osin kuin sen 49 §:n 4 momentissa viitataan kaikkiin EU:n lintudirektiivin 9 artiklassa mainittuihin poikkeusperusteisiin.

(65) Valiokunta katsoo, että käytettävissä olevan ajan puitteissa ei ole mahdollista toteuttaa suoraan valiokunnan toimin eduskunnan edellä mainitussa lausumassa edellyttämää lainsäädäntömuutosta siten, että se täyttää asianmukaiselle lainvalmistelulle asetetut vaatimukset. Valiokunta edellyttää siten, että ympäristöministeriö valmistelee esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta eduskunnan edellyttämällä tavoin mahdollisimman pian siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.

Korvaussääntely

(66) Lakiehdotuksen 113 §:ään sisältyvää korvaussääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi. Pykälää ehdotetaan myös täydennettäväksi laissa ehdotettavien uusien suojelupäätösten osalta, joita ovat 83 §:n uusina tavattujen eliölajien rajauspäätös, 79 §:n 3 momentin esiintymispaikan määräaikainen rajauspäätös, 75 §:n pesäpuun suojelua koskeva kielto ja 67 §:n tiukasti suojellun luontotyypin heikentämistä koskeva kielto. Valiokunta kannattaa muutosehdotuksia. Tärkeä on myös ehdotettu kumulatiivisten haittojen huomioon ottaminen määriteltäessä laissa tarkoitettua

merkityksellistä haittaa, joka päätöksistä mahdollisesti koituu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle. Luonnonsuojelulain sääntelystä maanomistajille aiheutuvista taloudellisista vaikutuksista keskeisimmät liittyvät käytännössä luontotyyppien ja lajien suojelusta aiheutuviin rajoituksiin sekä lunastustarvetta koskeviin tilanteisiin. Hallituksen esityksen mukaan vaikutukset maanomistajien taloudelliseen asemaan ovat pääsääntöisesti melko vähäiset valtion korvausvelvollisuuden vuoksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että maanomistajilla on oikeus korvaukseen kaikissa sellaisissa tilanteissa, joissa luonnonsuojelulain säännöksistä aiheutuu käyttörajoitusten kautta korvattavaa haittaa. Toimivilla ja oikeudenmukaisiksi koetuilla korvaussäännöksillä on tärkeä merkitys omaisuudensuojan ja luonnonsuojelun yleisen hyväksyttävyyden kannalta, ja ne edistävät siten lain perimmäisten tavoitteiden toteutumista käytännössä.

Omaisuudensuoja

(67) Perustuslakivaliokunta on ympäristövastuun toteutumisen edistämiseen liittyviä omaisuudensuojan rajoituksia tarkastellessaan kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen punnintaan perustuvaan keskinäissuhteeseen. Yhtäältä valiokunta on todennut, että perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännös ei perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöstön osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin.

(68) Hallituksen esityksen ei korvausjärjestelmän osalta ehdoteta lakiin merkittäviä muutoksia suhteessa voimassa olevaan sääntelyyn. Korvauksen edellytyksenä voimassa olevassa laissa olevaa merkityksellisen haitan kynnystä ei ehdoteta muutettavaksi. Sääntely perustuu siten ehdotuksen mukaan edelleen täyden korvauksen periaatteelle. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että käytännön mukaan omaisuuden käyttörajoituksen korvaaminen on yksi kokonaisarviointiin vaikuttava osatekijä, joka otetaan huomioon valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa siitä, onko käyttöoikeuden rajoitus omaisuuden perustuslainsuojan kannalta sallittua. Valiokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslain 15 §:n 1 momentin säännöksestä johdu vaatimusta korvata omistajalle mitä tahansa käyttörajoitusta eikä myöskään täyden korvauksen vaatimusta korvauksia myönnettäessä. Perustuslaista ei toisaalta seuraa estettäkään siinä edellytettyä paremmalle korvaustasolle, ellei korvausten määrä tämän vuoksi nouse niin korkeaksi, että perustuslain 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu suojeluvastuu joutuu väistymään suojelusta koituvan taloudellisen rasituksen kasvaessa. Nyt ehdotettu sääntely käyttörajoitusten korvauksista ei siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 15 §:n kannalta.

(69) Lakiehdotuksen 64 §:ään sisältyvää sääntelyä ja siihen liittyvää asetuksenantovaltuutta arvioidessaan perustuslakivaliokunta katsoo, että merkitystä on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Sääntelyn ennakoitavuutta tulisi silti parantaa uhanalaisuuden vaikutuksia konkretisoida.

(70) Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta arvioidessaan vahvistanut viitatun pitkäaikaisen käytännön siitä, että myös luonnonsuojelulaissa lähtökohta on edelleen se, että mahdollisista rajoituksista maanomistajalle aiheutuva merkittävä haitta

on korvattava. Myös 67 §:ssä ehdotetun hävittämis- ja heikentämiskiellon arvioinnin kannalta merkityksellistä on samanaikaisesti sillä, että sääntelyllä pyritään turvaamaan erityisen harvinaisia ja erityisen haavoittuvia luontotyyppejä ja sillä, että sääntelystä seuraavan omaisuuden suojan rajoituksen oikeasuhtaisuutta parantaa mahdollisuus saada kiellosta poikkeus lakiehdotuksen 68 §:ssä määritellyin edellytyksin ja että valtiolla on velvollisuus lain 113 §:n perusteella korvata kiellon aiheuttama merkityksellinen haitta. Vastaavasti sääntelyn tulee olla ennakoitavaa ja sääntelyn vaikutuksia on voitava konkretisoida.

(71) Valiokunta katsoo, että nämä perustavat lähtökohdat hälventävät lausuntovaliokuntien lausunnoissa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettyjä huolia siitä, että lainsäädännöllä olisi sellaisia vaikutuksia, joita sillä ei ole tarkoitettu olevan.

Alueiden erityiset tarpeet ja huoltovarmuus

(72) Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin, että usein alueilla, joille ehdotetaan luonnonsuojelualueen perustamista, voi olla erityisiä tarpeita turvata esimerkiksi elinkeinotoiminnan, energiantuotannon, kalastuksen ja kalankasvatuksen jatkuminen tai laajentaminen siten, että toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Esimerkiksi Merenkurkun alueella on tarpeita varmistaa vesiliikenteen turvallisuus ruoppaamalla myös mahdollisesti perustettavalla luonnonsuojelualueella. Valiokunta korostaa, että jos suojelualueen perustamisen yhteydessä ilmenee sellaisia yhteiskunnan kannalta merkittäviä tarpeita, jotka eivät ole edellä esitetysti suojelualueen rauhoitussäännösten kanssa yhteensopivia, tällaiset alueet on käytännössä rajattu perustettavan suojelualueen ulkopuolelle. Lailla perustettavilla suojelualueilla, kuten kansallispuistoissa, on lain säännöksin mahdollistettu myös elinkeinotoiminta esimerkiksi Pallas-Ylläksen kansallispuistossa ja Kolin kansallispuistossa. Valiokunta toteaa, että esimerkiksi Merenkurkun luonnonsuojelualueita koskevan asetuksen valmistelu on parhaillaan käynnissä, ja siinä yhteydessä on mahdollista käsitellä myös alueen ominaispiirteiden mahdollisesti edellyttämiä kokonaisratkaisuja.

(73) Valiokunta toteaa, että luonnonsuojelulaki liittyy välillisesti huoltovarmuuden turvaamisen tavoitteisiin monin tavoin. Yleisellä tasolla huoltovarmuutta voidaan osaltaan edistää vihreän siirtymän avulla, esimerkiksi kehittämällä lainsäädäntöä ja ohjausta sekä arvioimalla ja luomalla kriteereitä uusille hankkeille. Tavoitteena on vahvistaa vakaata sääntely-ympäristöä sekä luoda kannusteita toteuttaa uudistuksia ja investointeja. Vihreän siirtymän ytimessä on samalla se, että silloin kun esimerkiksi päästöjä vähennetään, ei samalla aiheuteta haittaa toisille ympäristötavoitteille. Turvaamalla monimuotoisuutta voidaan yleisesti edistää ekosysteemien kykyä vastustaa erilaisia häiriötilanteita ja palautua niistä. Esimerkiksi luontopohjaiset ratkaisut tulvien hallinnassa ovat riippuvaisia monimuotoisista valuma-alueista ja tietyntyyppisillä sopeutumistoimilla voidaan puolestaan rajoittaa monimuotoisuuden heikkenemistä ilmastonmuutoksen edetessä. Lakiehdotuksen tavoitteisiin lisättäväksi ehdotettu ilmastonmuutoksen sopeutumisen edistäminen ja ylipäätään ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen osaltaan vahvistavat myös huoltovarmuuden turvaamista. Toisaalta huoltovarmuuden näkökulmasta on merkitystä myös sääntelyn joustavuudella. luonnonsuojelulain säännöksistä on pääsääntöisesti mahdollisuus poiketa tiettyjen kriteerien täyttyessä. Vaikka poikkeamisen edellytykset ovat melko tiukat, poikkeaminen on usein mahdollista esimerkiksi tärkeän yleisen edun perusteella, jolloin myös huoltovarmuuteen liittyvät kansalliset kysymykset voidaan ottaa tapauskohtaisesti huomioon.

(74) Valiokunta toteaa lisäksi, että lakiehdotuksen uudessa 62 §:ssä säädettäisiin valtion luonnonsuojelualueen lakkauttamisessa ja rauhoitussäännösten lieventämisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan valtion muun luonnonsuojelualueen lakkauttaminen tai rauhoitussäännösten lieventäminen olisi mahdollista, jos alueen rauhoitus estäisi yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Ehtona olisi lisäksi, ettei tälle hankkeelle tai suunnitelmalle olisi teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

(75) Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ekologisesta kompensaatiosta eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämisestä vapaaehtoisena toimintana. Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voi taloudellisena toimintana tuottaa luonnonarvoja, joilla taloudellisesta toiminnasta johtuva heikennys suojelluille luonnonarvoille voitaisiin hyvittää toisessa paikassa kuin missä heikennys tapahtuu. Lakiin perustuva vapaaehtoinen kompensaatio ja siihen liittyvä viranomaisvarmennus voivat osaltaan kannustaa toimijoita ekologisen kompensaation käyttöön ja vahvistaa myös yritysten toimintaedellytyksiä kansainvälisillä markkinoilla.

(76) Valiokunta toteaa, että vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio voidaan kuitenkin toteuttaa myös sopimalla eli se ei välttämättä vaadi tuekseen sääntelyä. Valiokunnalle annetuissa lausunnoissa on yhtäältä kritisoitu ekologisen kompensaation velvoittavuuden poistamista laista ja toisaalta katsottu myös vapaaehtoista kompensaatiota koskevan sääntelyn olevan kompensaatiota koskeviin vähäisiin käytännön kokemuksiin nähden ennenaikaista. Ekologista kompensaatiota koskevan sääntelyn riskinä nähdään, että se voi kaventaa liikaa vapaaehtoisiin toimintamalleihin liittyvää joustavuutta ja supistaa taloudellisten toimijoiden mahdollisuuksia tehdä kannattavaa liiketoimintaa.

(77) Valiokunta katsoo asiantuntijakuulemiseen perustuen, että ekologista kompensaatiota koskevalle sääntelylle on laaja hyväksyntä. Sille arvioidaan olevan maankäytön suunnittelussa ja elinkeinoelämässä laajemminkin tarvetta, ja maanomistajien kannalta se tarjoaa uudenlaisia taloudellisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta kestäviä mahdollisuuksia. Yhteiset vähimmäiskriteerit ja selkeät säännöt, joita toimijoiden on noudatettava, tulisi laatia yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Selkeät säännöt ovat edellytys sille, että kompensaatiotoiminta on luotettavaa ja toiminnassa toteutuu kuluttajansuoja. Tilanne on verrattavissa päästökompensaatioihin, jossa valtion toiminnan roolin selkeyttämisen ohella kehitetään markkinalähtöisen toiminnan sääntöjä. Muilla kuin lainsäädäntöön perustuvilla kriteereillä arvioituja ja viranomaisen varmentamattomia kompensaatioita ei voida kirjata viranomaisen ylläpitämään ja julkista luotettavuutta nauttivaan rekisteriin, jota voidaan pitää olennaisena järjestelmän läpinäkyvyyden kannalta. Hyvittävien arvojen pysyvyyttä ei myöskään voida todentaa mitenkään, ellei maanomistaja hae alueen perustamista esimerkiksi luonnonsuojelualueeksi.

(78) Valiokunta korostaa, että ehdotettavalla lainsäädännöllä ei myöskään luoda markkinoita, vaan edellytykset markkinoiden syntymiselle. Viranomainen ei osallistu markkinatoimintaan millään tavalla. Ehdotetuilla säännöksillä jätetään tilaa markkinatoimijoille, ja syntyvien markkinoiden tueksi laaditaan parhaillaan sopimusmalleja. Mikäli viranomaisvarmennetuilla hyvityksillä käydään kauppaa, se tapahtuu osapuolten välisessä neuvottelussa. Tällaisen neuvottelun tu-

kemisessa erilaiset välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat ovat tärkeitä, koska ne mahdollistavat kysynnän ja tarjonnan kohtaannon, vähentävät neuvottelukustannuksia ja myös välillisesti viestittävät maanomistajille, millaisista hyvityksistä on kysyntää sekä mahdollisesti hyvitysten hinnasta eli toiminnan kannattavuudesta.

(79) Hallituksen esitykseen sisältyvän arvion mukaan kaikkien lakiehdotukseen liittyvien uusien tehtävien hoitaminen edellyttää 22,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarvetta luonnonsuojelun viranomaisissa, mikä vuositasolla tarkoittaisi 1,575 miljoonan euron lisäystä luonnonsuojeluun kohdennettavaan budjettirahoitukseen. Ympäristöministeriö valmistautuu toteuttamaan laajan, erityisesti ekologiseen kompensaatioon liittyvän koulutuksen ennen lain voimantuloa. Koulutus suunnataan viranomaisten lisäksi ympäristökonsulteille, yrityksille ja maanomistajaorganisaatioille.

Metsästysmuistojen maahantuonti

(80) Lakiehdotuksen 90 §:n 4 momentin mukaan metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuontia ehdotetaan rajoitettavaksi nykyisestä siten, että kansainvälisen kaupan vuoksi maailmanlaajuisesti uhanalaisten, CITES-asetuksen liitteessä A mainittujen eläinlajien ja CITES-asetuksen liitteessä B mainituista lajeista afrikannorsun, argaalin, isosarvikuonon, jääkarhun, leijonan ja virtahevon yksilöitä tai niiden osia ei saa tuoda maahan metsästysmuistona.

(81) Ehdotettu säännös on uusi ja rajoittaisi metsästysmuistojen maahantuontia CITES-sopimusta ja EU:n yhteistä CITES-sääntelyä enemmän. Koska kielto olisi rajattu edellä esitetyllä tavalla, voisi kuitenkin jatkossakin valtaosaa CITES-sääntelyn piiriin kuuluvista trofee-metsästyksen kohteena olevista lajeista tuoda maahan metsästysmuistoina. Kiellon tarkoituksena on varmistaa, ettei maailmanlaajuisesti uhanalaisten lajien yksilöiden metsästyksellä ja niistä peräisin olevien metsästysmuistojen tuonnilla Suomeen edistetä näiden lajien häviämistä luonnosta. Tarkoituksena on myös edistää kansainvälistä työtä uhanalaisten lajien laittoman kaupan torjumiseksi.

(82) Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että luonnonsuojelulainsäädäntö pohjautuu paljolti myös Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja EU-oikeuteen, joista on tehty selkoa lakiehdotuksen perusteluissa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti todennut, ettei sen valtiosääntöisiin tehtäviin lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta. Toisaalta valiokunnan mukaan on sinänsä selvää, että Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti, eikä suomalaisessa lainsäädännössä ole syytä pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin. Täten ympäristövaliokunnan on vielä syytä tarkastella sääntelyä tältä kannalta.

(83) Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ehdotuksen muuttamista siten, että sen soveltamisala rajataan selkeämmin koskemaan vain maahantuontia EU:n ulkopuolelta.

Muutoksenhaku

(84) Luonnonsuojelulakiehdotuksen 136 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Pykälä laajentaisi osin voimassa olevan lain 61 §:ää muutoksenhakuoikeuden kohteena olevien päätösten osalta, mutta muutoksenhakuun oikeutettujen piiri säilyisi ennallaan. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi voimassa olevan lain 62 §:ää vastaavat säännökset, jotka koskevat valitusta hallinto-oikeuden päätöksestä.

(85) Perustuslakivaliokunta toteaa, että lain mukaiseen päätökseen saa pykäläehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Valitusoikeus on pykälän 4 momentin pääsäännön mukaan niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Valitusoikeuden ehdotetaan siten olevan osin laajempi kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Ehdotetussa sääntelyssä jää kuitenkin epäselväksi, miksei valitusoikeutta ole myös niillä, joiden velvollisuutta asia saattaa koskea. Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeusliitynnät ja selkeyden muutoksenhakusäännöstä voisi olla perusteltua täydentää.

(86) Ympäristövaliokunta ehdottaa pykälän täsmentämistä siten, että sen 4 momentin 1. virkkeeseen lisätään sana ”velvollisuutta”.

Rangaistussäännökset

(87) Luonnonsuojelulain uudistuksessa ei ollut tavoitteena muuttaa seuraamusjärjestelmää, eikä tarvetta tällaiseen nostettu myöskään esiin missään valmistelun vaiheessa. Näin ollen muutoksen edellyttämää yhteiskunnallista keskustelua hallinnollisen sanktioinnin soveltuvuudesta luonnonsuojelulain vastaiseen toimintaan, seuraamustason riittävyydestä ja suhteesta menettämisseuraamuksiin ei ole käyty. Tältä osin kyse olisi varsin isosta, jopa periaatteellisesta muutoksesta luonnonsuojelulain seuraamusjärjestelmään, joka vaatisi laajamittaisempaa arviointia.

(88) Rangaistussäännöksiä koskevien ehdotusten taustalla on tarve perustuslain edellyttämällä tavalla säätää nykyistä huomattavasti tarkemmin ja yksilöidymmin luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisten tekojen, laiminlyöntien tai muiden toimien rangaistavuudesta. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole ollut varsinaisesti muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan saattaa rangaistuksia koskeva sääntely vastaamaan sille asetettuja tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimuksia.

Syyksiluettavuus

(89) Lakivaliokunta toteaa luonnonsuojelulakiehdotuksen 133 §:n osalta, että syyksiluettavuutta koskevat ratkaisut ja säännösten keskinäinen loogisuus herättävät tietyiltä osin kysymyksiä. Kaikilta osin ei ole selvää, miksi valittu syyksiluettavuuden aste olisi perusteltu kunkin teon kohdalla ja millaisiksi käytännön soveltamistilanteet muodostuisivat syyksiluettavuutta koskevien erojen johdosta. Käytännössä kyse on pitkälti tahallisuuden ja huolimattomuuden välisestä rajanvedosta rangaistavaksi säädettyjen tekojen syyksiluettavuuden osalta. Esimerkkinä tästä on asiantuntijalausunnoissa esitetty, miksi esimerkiksi ehdotetun 133 §:n mukaan rauhoitetun eläinlajin tappaminen on rangaistavaa vasta tahallisena, mutta 75 §:ssä tarkoitetun suuren petolinnun

pesäpuun hävittäminen tai vahingoittaminen, rauhoitetun linnun pesän tai munien haltuun ottaminen ja rauhoitetun eläinlajin yksilön vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen olisi rangaistavaa jo huolimattomuudesta tehtynä.

(90) Tarkoituksena ei ole ollut muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan saattaa rangaistuksia koskeva sääntely vastaamaan sille asetettuja tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimuksia. Sama koskee syyksiluettavuuden asteen määrittelyä. Ehdotetun 133 §:n 1 momentissa on siten noudatettu voimassa olevan lain lähtökohtaa siitä, että myös huolimattomuudesta tehty teko on rangaistavaa. Pykälän 2 momentissa puolestaan säädettäisiin niiden tekojen rangaistavuudesta, joiden osalta rangaistavuus edellyttäisi korkeampaa tahallisuusastetta kuin huolimattomuutta.

(91) Lakiin ehdotettu tarkennus eläinlajin yksilöiden tappamiselta edellytetyltä syyksiluettavuudelta (133 §:n 2 momentti) korjaisi voimassa olevassa laissa olevan ristiriidan eli sen, että voimassa olevan luonnonsuojelulain 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa on kielletty ehdotetun lain mukaisesti rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, mutta voimassa olevassa rangaistussäännöksessä (58 §) edellytetään tahallisuutta tai huolimattomuutta. Koska ehdotetussa 72 §:ssä on kielletty tahallinen tappaminen, syyksiluettavuuden asteen on oltava vastaava. Rangaistussäännös ei voi olla syyksiluettavuuden kannalta ankarampi kuin sen perusteena oleva aineellinen kielto.

(92) Valiokunta katsoo, että sääntelyn johdonmukaisuuden varmistaminen edellyttää huolellista lainvalmistelua ja oikeuskäytännön tuntemusta, jota ei ole mahdollista asianmukaisesti lyhyellä aikavälillä suorittaa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että ympäristöministeriö selvittää jatkossa lakivaliokunnan edellyttämällä tavalla luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuuden ja esittää tarvittavat korjausehdotukset.

Menettämisseuraamukset

(93) Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 134 §:n 1 momentin mukaan se, joka on syyllistynyt 132 §:ssä tai 133 §:ssä tarkoitettuun tekoon, on tuomittava menettämään rikoksen kohteen valtiolle. Lisäksi on tuomittava 72 tai 76 §:n säännöksiä rikkonut menettämään valtiolle se arvo, joka rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana.

(94) Ehdotetussa 134 §:ssä on tarkoitus hieman rajoittaa voimassa olevaan lakiin verrattuna mahdollisuutta tuomita menetetyksi arvo, joka rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana. Jatkossa tällainen menettämisseuraamus voitaisiin ehdotuksen mukaan kohdistaa siihen, joka on rikkonut 72 ja 76 §:n rauhoitussäännöksiä, mikä tarkoittaa eläimen tai kasvin alun perin luonnosta erottanutta henkilöä. Ehdotus sulkisi kyseisen menettämisseuraamuksen soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi luonnosta laillisesti ennen rauhoittamista erotetut kokoelmat ja rauhoitettujen lajien maahantuonnin. Menettämisseuraamusta kuvaillaan säännöskohtaisissa perusteluissa vahingonkorvausluonteiseksi.

(95) Lakivaliokunta katsoo, että ehdotetun sääntelyn ei tule heikentää rikosoikeuden ennalta ehkäisevää vaikutusta rauhoitettujen ja uhanalaisten lajien yksilöillä käytävään kauppaan. Lakivaliokunta esittää, että ympäristövaliokunta arvioi 134 §:n menettämisseuraamuksia koskevan

sääntelyn asianmukaisuuden erityisesti siltä osin kuin sillä rajoitetaan menettämisseuraamuksen käyttöä nykyisestä.

(96) Hallintovaliokunta esittää, että ehdotetun lain 134 §:ää muutetaan siten, että myös ehdotetun lain 89 (eliöiden hallussapito, vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen) ja 90 §:n (eliölajien maahantuonti ja maastavienti) perusteella rangaistavaksi säädettävään menettelyyn syyllistyneet henkilöt voidaan saattaa vastuullisiksi teon kohteena olleiden eläin- ja kasvilajien luonnonsuojelullisen arvon korvaamisesta.

(97) Voimassa oleva sääntely on johtanut tilanteisiin, joissa menettämisseuraamusta on vaadittu sinänsä laillisesti kotimaassa haltuun saaduista yksilöistä. Hallituksen esityksen mukainen yksilön arvoa lajinsa edustaja koskeva menettämisseuraamus ei jatkossa koskisi laillisesti haltuun saadun yksilön vaihdannan, hallussapidon tai maastaviennin kiellon rikkomista. Tällaiseen rikokseen syyllistynyt voitaisiin kuitenkin edelleen tuomita menettämään valtiolle rikoksen kohde eli rauhoitettu eläin tai kasvi ehdotetun 134 §:n ensimmäisen virkkeen nojalla.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Luonnonsuojelulaki

3 luku. Luonnonsuojelusuunnittelu

13 §. Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma. Valiokunta on tehnyt 6 momenttiin teknisen korjauksen muuttamalla viittaukset ilmastolain 9—11 §:ssä tarkoitettuihin suunnitelmiin.

17 §. Osallistuminen ja vuorovaikutus. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmentämistä perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lisäämällä siihen velvoitteen varata yleisölle tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä. Vastaava yleisön kuulemisvelvoite on esimerkiksi ilmastolain 10 §:ssä ilmastolain mukaisista suunnitelmista.

6 luku. Luonnonsuojelualueet

50 §. Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä. Valiokunta katsoo, että pykälään sisältyvä rajavalvonnan käsite on liian suppea siten, että rajavalvonnan lisäksi Rajavartiolaitoksen muut lakisääteiset tehtävät tulee ottaa huomioon. Valiokunta pitää myös välttämättömänä lisätä pykälän 4 momenttiin maanpuolustus perusteeksi, jolla voidaan ryhtyä tilanteen niin vaatiessa välttämättömiin toimenpiteisiin luonnonsuojelualueella.

52 §. Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset. Valiokunta pitää tarpeellisena muuttaa pykälän 6 kohdan sisältämän perustamissäännöksistä poikkeamista koskevaa valtuutta siten, että siinä sallitaan rajavalvonnan lisäksi nimenomaisesti myös Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminta valtion muilla luonnonsuojelualueilla.

56 §. Liikkumisen rajoittaminen. Valiokunta katsoo, että pykälää tulee muuttaa, jotta se vastaa hallituksen esityksen perusteluissa esitettyjä tavoitteita. Ehdotetussa pykälässä säädetään liikkumisrajoituksista valtion luonnonsuojelualueilla. Valiokunta ehdottaa siten, että pykälään lisätään täsmennys, jonka mukaan silloin, kun tietty toiminta kuten poronhoito tai tietyn viranomaistehtävän hoitaminen on luonnonpuistossa sallittua, on selvää, että myös tähän toimintaan liittyvä liikkuminen on siihen oikeutetuille sallittua säännöksen kiellosta riippumatta. Sama koskee paikallisille asukkaille eräissä luonnonpuistoissa annettuja, luonnon käyttöön liittyviä oikeuksia.

7 luku. Luontotyyppien suojelu

65 §. Uhanalaisen luontotyypin huomioon ottaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän tarkentamista siten, että se selkeämmin kuvaa sääntelyn informatiivista luonnetta ja sitä, että sillä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia siten kuin yleisperusteluissa on todettu tarpeelliseksi. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi huomioon ottamisen tarkoittavan sitä nimenomaan kulloinkin asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksessä, siten kuin tuossa lainsäädännössä säädetään sekä nimenomaisesti mainittavaksi sen, että 64 §:n nojalla annettu asetus on informatiivinen.

67 §. Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto. Valiokunta ehdottaa pykälän tarkentamista siten, että siitä paremmin ilmenee sen tarkoitus kytkeä serpentiinikallioiden määritelmä nimenomaisesti serpentiinikasvilajiston esiintymiseen. Tämä tarkoittaa, että hävittämis- ja heikentämiskielto kohdistuu nimenomaisesti maan pinnalla oleviin luontotyyppeihin, eikä kallioihin itsessään. Pykälästä on siten tarpeen poistaa viittaus emäksisiin kivilajeihin ja tarkentaa luontotyyppi koskemaan serpentiinikallioiden ja muiden kohdassa lueteltujen esiintymien maan päällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Maanomistajaa on informoitava hänen omistamallaan alueella olevasta esiintymästä.

8 luku. Eliölajien suojelu

78 §. Uhanalaisten eliölajien huomioon ottaminen. Valiokunta ehdottaa johdonmukaisuusperustein pykälään samaa muutosta kuin vastaavasti ehdotetussa 65 §:ssä. Pykälää täsmennetään siten ilmentämään selkeämmin sen informaatioluonteisuutta lisäämällä siihen viittaus asianomaisen lain mukaiseen lupaharkintaan tai kaavoitusta koskevaan päätöksentekoon.

9 luku. Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

90 §. Eliölajien maahantuonti ja maastavienti. Valiokunta ehdottaa kuten yleisperusteluissa on jo todettu pykälän täsmentämistä koskemaan vain EU:n ulkopuolisesta maasta tuotavia tiettyjä metsästysmuistoja.

11 luku. Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

105 §. Luonnonarvojen tuottaminen. Valiokunta on korjannut pykälän 7 momentissa hyvittämissuunnitelman nimen hyvityssuunnitelmaksi. Pykälän mukaan ELY-keskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta kunnalle. Valiokunta on lisännyt lisäksi

velvollisuuden toimittaa lausunto tiedoksi myös maakunnan liittoon, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

12 luku. Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

113 §. Valtion korvausvelvollisuus. Valiokunta on korjannut 1 momentin 1) kohdassa olevan kirjoitusvirheen.

14 luku. Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

124 §. Valvonnan järjestäminen. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota valvonnan järjestämistä koskevan 124 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi. Säännöksen sanamuodon ja sen perustelujen valossa jää epäselväksi, mistä seikoista valtuuden nojalla olisi tarkoitus säätää. Perusteluista käy kuitenkin ilmi, ettei 124 §:stä ole tarkoitus seurata yksityiskohtaisia toimintavelvoitteita viranomaisille. Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on perustuslain 119 §:n mukaan säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan muun muassa pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Ympäristövaliokunta ehdottaa asetuksenantovaltuuden poistamista, koska perustuslakivaliokunta katsoo, ettei valtuus vaikuta kuvaaminsa perustein asianmukaiselta.

133 §. Luonnonsuojelurikkomus. Valiokunta on muuttanut 1 momentin 3) kohtaa siten, että se kattaa myös luonnonpuistojen liikkumisrajoituksen rikkomisen, kuten on ollut tarkoitus.

Pykälän 3) kohdan edellytys ”vähäistä vakavammin rikkoo” on käytännössä päällekkäinen 131 §:n sisältämän ilmoituskynnyksen kanssa, joten sitä ei ole tarpeen sisällyttää tähän kohtaan. Lisäksi 3 kohdan muotoilu on avoin siten, että siitä ei käy ilmi, missä kyseisessä kohdassa tarkoitetuista valtion luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksistä tai yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä säädetään. Valiokunta muuttaa kohtaa täsmentämällä, että luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset asetetaan kunkin valtion luonnonsuojelualueen osalta perustamissäädöksessä eli joko laissa tai valtioneuvoston taikka ympäristöministeriön asetuksessa ja yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset asetetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksessä. Ehdotettavalla lailla jätetään voimaan sekä vuoden 1923 luonnonsuojelulain että vuoden 1996 luonnonsuojelulain nojalla perustetut luonnonsuojelualueet.

Esityksen valiokunta korjaa 1 momentin 4 kohdassa olevan virheellisen viittauksen 83 §:n 1 momenttiin viittaukseksi 2 momenttiin. Lisäksi valiokunta täsmentää viittauksen 106 §:n 2 momenttiin viittaukseksi siinä tarkoitetussa päätöksessä määrättyyn, sillä momentti itsessään ei sisällä kieltoa tai velvollisuutta, joka voitaisiin rikkoa, jolloin jäisi epäselväksi, mikä menettely on tältä osin kriminalisoitu.

Pykälän 1 momentin 14 ja 15 kohdissa viitataan CITES-asetukseen viittaamatta EU-asetuksen niihin artikloihin, joiden kriminalisoinnista on kyse. Valiokunta on täsmentänyt momentin 14 kohdassa viittaukset CITES-asetuksen 4, 5 ja 9 artiklaan ja momentin 15 kohdassa asetuksen 4 artiklaan.

Valiokunta on täsmentänyt viittausketjua siten, että 1 momentin 16 kohdan mukaan rangaistavaa on rikkoa maisemanhoitoaluetta koskevia määräyksiä 95 §:n 2 momentissa säädetyn vastaisesti.

134 §. Menettämisseuraamus. Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että voimassa olevan luonnonsuojelulain menettämisseuraamusta koskevassa 59 §:ssä viitataan lisäksi rikoslain 10 luvun säännösten soveltumiseen. Voimassa olevan viittaussäännöksen osalta nyt käsiteltävän hallituksen esityksen ei ole ollut tarkoitus muuttaa oikeustilaa tältä osin. Lähtökohtaisesti rikoslain 10 luvun säännöksiä sovelletaan riippumatta siitä, viitataanko siihen aineellisessa lainsäädännössä vai ei, ellei tarkoitus ole nimenomaisesti sulkea sen sovellettavuutta pois. Ympäristövaliokunta ehdottaa selkeyssyistä pykälän tarkistamista sisällyttämällä siihen voimassa olevan luonnonsuojelulain 59 §:ää vastaavan viittauksen rikoslain 10 luvun säännösten soveltumiseen.

15 luku. Muutoksenhaku

136 §. Muutoksenhaku. Pykälän mukaan luonnonsuojelulain mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Valitusoikeus on pykälän 4 momentin pääsäännön mukaan niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Valitusoikeuden ehdotetaan siten olevan osin laajempi kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Perustuslakivaliokunta katsoo, että sääntelyssä jää kuitenkin epäselväksi, miksei valitusoikeutta ole myös niillä, joiden velvollisuutta asia saattaa koskea. Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeusliitynnät ja selkeyden muutoksenhakusäännöstä voisi olla perusteltua täydentää. Viitaten perustuslakivaliokunnan kantaan, ympäristövaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista lisäämällä 4 momentin 1. virkkeeseen sanan ”velvollisuutta”.

16 luku. Voimaantulosäännökset

139 §. Kumotun lain nojalla perustetut valtion luonnonsuojelualueet. Kumottavan lain nojalla on annettu useita voimassa olevia valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksia. Pykälän 1 momentissa luetellut asetukset jäävät edelleen voimaan, kunnes ne kumotaan tai niiden tilalle annetaan uudet asetukset tämän lain nojalla. Pykälän 1 momentin luettelo voimaan jätettävistä asetuksista sisältää kuitenkin myös muita kuin valtion luonnonsuojelualueita koskevia asetuksia, vastoin otsikkoa, kuten luettelon kohdat 2, 4, 10, 11 ja 21. Valiokunta on selvyyden vuoksi siirtänyt mainitut kohdat uuteen 147 §:ään, jonka otsikko on eräitä asetuksia koskevat siirtymäsäännökset.

147 § (Uusi). Eräitä asetuksia koskeva siirtymäsäännös. Valiokunta on siirtänyt selvyyden vuoksi uuteen pykälään voimaan jäävät asetukset 139 §:stä lukuun ottamatta kohtaa 6, joka on uusi.

LA 19/2021 vp

Valiokunta ehdottaa lausuman hyväksymistä lakialoitteessa tarkoitetun lainmuutoksen tekemiseksi. Siksi valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

Valiokunnan mietintöluonnos

TPA 69/2020 vp

Valiokunta on yhdistänyt aloitteen käsittelyn hallituksen esityksen käsittelyyn, vaikka se koskee hyvin yleisellä tasolla esitykseen liittyviä tavoitteita ehdottaen valkoposkihanhen laajemman metsästyksen sallimista. Koska tämän hallituksen esityksen yhteydessä ei ehdoteta metsästyksen laajentamista, valiokunta ehdottaa, että toimenpidealoite hylätään.

TPA 19/2021 vp

Valiokunta puoltaa 1. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Siksi valiokunta ehdottaa, että toimenpidealoite hylätään.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 76/2022 vp sisältyvät 2.—55. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 76/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 19/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 69/2020 vp ja TPA 19/2021 vp.

Eduskunta hyväksyy x lausumaa. ***(Valiokunnan lausumaehdotukset)***

Valiokunnan mietintöluonnos

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Luonnonsuojelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten HE)

2 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

5 §

(Kuten HE)

6 §

(Kuten HE)

7 §

(Kuten HE)

8 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

2 luku

Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

9 §

(Kuten HE)

10 §

(Kuten HE)

11 §

(Kuten HE)

12 §

(Kuten HE)

3 luku

Luonnonsuojelusuunnittelu

13 §

Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma

Ympäristöministeriö laatii kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja strategian toimeenpanevan toimintaohjelman yhteistyössä muiden ministeriöiden ja keskeisten tahojen kanssa. Luonnon monimuotoisuusstrategiassa asetetaan valtakunnalliset toiminnalliset, määrälliset ja ajalliset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi ja tilan parantamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmassa on yksilöitävä luonnon monimuotoisuusstrategian toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja nimettävä vastuutahot niiden toteuttamiselle sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannalle. Ympäristöministeriö vastaa luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman seurannasta ja raportoi strategian toteutumisesta valtioneuvostolle.

Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian hyväksyy valtioneuvosto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi laatia alueelleen 1 momentissa tarkoitettua luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman. Toimeenpanosuunnitelman laatimisessa tulee varmistaa riittävä vuorovaikutus alueen keskeisten toimijoiden kanssa.

Strategian ja toimintaohjelman sekä alueellisen toimeenpanosuunnitelman valmistelun ja seurannan tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon. Valmistelussa on otettava huomioon ilmastolain (609/2015) 9—11 §:ssä tarkoitetut suunnitelmat.

Valiokunnan mietintöluonnos

14 §

(Kuten HE)

15 §

(Kuten HE)

16 §

(Kuten HE)

17 §

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Luonnonsuojelusuunnittelussa on otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja sivistykselliset näkökohdat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Suunnitelmia ja ohjelmia valmisteltaessa on varmistettava riittävä julkinen viestintä sekä yhteistyö ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Tämän lisäksi yleisölle on varattava tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä.

Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön on tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle.

18 §

(Kuten HE)

4 luku

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

19 §

(Kuten HE)

20 §

(Kuten HE)

21 §

(Kuten HE)

22 §

(Kuten HE)

23 §

(Kuten HE)

24 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

25 §

(Kuten HE)

26 §

(Kuten HE)

27 §

(Kuten HE)

28 §

(Kuten HE)

29 §

(Kuten HE)

30 §

(Kuten HE)

31 §

(Kuten HE)

32 §

(Kuten HE)

5 luku

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto

33 §

(Kuten HE)

34 §

(Kuten HE)

35 §

(Kuten HE)

36 §

(Kuten HE)

37 §

(Kuten HE)

38 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

39 §

(Kuten HE)

40 §

(Kuten HE)

41 §

(Kuten HE)

42 §

(Kuten HE)

6 luku

Luonnonsuojelualueet

43 §

(Kuten HE)

44 §

(Kuten HE)

45 §

(Kuten HE)

46 §

(Kuten HE)

47 §

(Kuten HE)

48 §

(Kuten HE)

49 §

(Kuten HE)

50 §

Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 49 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualueen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

1) rakentaa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;

2) hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyyppejä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys;

3) rakentaa sellaisen tien, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta;

4) poimia marjoja ja hyötysieniä;

5) kalastaa kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti;

6) harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti;

7) käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita;

8) kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia;

9) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä;

10) ajaa hirveä ja valkohäntäkaurista noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään;

11) lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseen liittyvässä tilanteessa noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään.

Haavoittuneen eläimen jäljittämisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa viipymättä Metsähallitukselle.

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan torjua tai poistaa sellaisia kasvilajeja, jotka ovat vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettuja haitallisia vieraslajeja. Sallittua on myös minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti.

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä maanpuolustuksen, Rajavartiolaitoksen tehtävien, pelastustoiminnan, ~~rajavalvonnan,~~ ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien ja kasvintuhoojien torjunnan tai eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin sekä kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttava puu. Toimenpiteet tulee toteuttaa siten, ettei niillä aiheuteta alueen perustamistarkoitukselle suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle tässä momentissa tarkoitetun kasvintuhoojien tai ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien torjuntavelvollisuuden toteuttamiseksi.

Siitä poiketen, mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään, Metsähallitus voi luonnontutkimukseen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä rajoittaa porojen laiduntamista luonnonpuistossa. Rajoittamisesta aiheutuvat aitaamis- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista.

51 §

(Kuten HE)

52 §

Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Valtion muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan, mitä 49–51 §:ssä säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetun kunnan alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella metsästys on sallittu. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen rajoittamisesta tällaisessa kunnassa sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää, että metsästys on sallittu vain mainituissa pykälässä tarkoitetulle kuntalaiselle, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi.

Muualla kuin metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetulla alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella eläinten tappamiseen, pyydystämiseen ja hätyyttämiseen sovelletaan, mitä tämän lain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään. Perustamisasetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Säännökset voivat olla ajallisesti tai alueellisesti rajoitettuja taikka kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin.

Kalastuksesta yleisellä vesialueella meressä ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella säädetään kalastuslain 8 §:n 1 ja 3 momenteissa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

Siitä poiketen mitä 49 §:n 1 momentissa säädetään, Metsähallitus voi antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle taikka saamelaisten oikeuksille alkuperäiskansana vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

Perustamisasetuksella voidaan säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan säätää myös lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteuttamisen kannalta välttämättömien rakennusten ja rakennelmien sallimisesta saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos sillä ei vaaranneta alueen perustamistarkoitusta.

53 §

(Kuten HE)

54 §

(Kuten HE)

55 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

56 §

Liikkumisen rajoittaminen

Luonnonpuistossa saa muualla kuin erikseen osoitetuilla teillä, poluilla tai alueilla liikkua vain Metsähallituksen luvalla.

Kansallispuistossa ja valtion muulla luonnonsuojelualueella saadaan joko alueen perustamissäädöksen tai 58 §:ssä tarkoitettuun järjestyssääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämistä. Liikkumisen ja maihinnousun kieltämisen tai rajoituksen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle.

Metsähallitus saa antaa luvan poiketa 2 momentissa tarkoitetusta kiellosta tai rajoituksesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske liikkumista tehtävissä, jotka ovat tarpeen poronhoitoa tai aluetta koskevissa rauhoitussäännöksissä sallitun viranomaistehtävän hoitoa varten taikka paikallisille asukkaille säädettyjen erityisten oikeuksien käyttämiseen.

57 §

(Kuten HE)

58 §

(Kuten HE)

59 §

(Kuten HE)

60 §

(Kuten HE)

61 §

(Kuten HE)

62 §

(Kuten HE)

63 §

(Kuten HE)

7 luku

Luontotyyppien suojelu

64 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

65 §

Uhanalaisen luontotyypin huomioon ottaminen

Viranomaiset ottavat 64 §:n nojalla annetun asetuksen informatiiviseen luetteloon sisältyvät uhanalaiset luontotyypit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossaan noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

66 §

(Kuten HE)

67 §

Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto

Seuraavia harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppejä ei saa hävittää eikä heikentää:

1) serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot, jotka ovat serpentiniitistä tai muusta ultraemäksisestä ~~tai emäksisestä~~ kivilajista muodostuvien kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymien maan päällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa; sekä

2) rannikon avoimet dyynit, jotka ovat Itämeren rannikolla tai saaristossa olevia, tuulen kulutus- ja kasaustyön tuloksena hiekasta muodostuneita dyynejä ja niiden painanteisiin syntyneitä kosteikkoja tai kausikosteikkoja, joilla esiintyy hiekkadyyneille ominaista eliölajistoa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luontotyyppien määrittelyperusteista.

68 §

(Kuten HE)

69 §

(Kuten HE)

8 luku

Eliölajien suojelu

70 §

(Kuten HE)

71 §

(Kuten HE)

72 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

73 §

(Kuten HE)

74 §

(Kuten HE)

75 §

(Kuten HE)

76 §

(Kuten HE)

77 §

(Kuten HE)

78 §

Uhanalaisten eliölajien huomioon ottaminen

Viranomaiset ottavat uhanalaiset eliölajit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

79 §

(Kuten HE)

80 §

(Kuten HE)

81 §

(Kuten HE)

82 §

(Kuten HE)

83 §

(Kuten HE)

84 §

(Kuten HE)

85 §

(Kuten HE)

86 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

87 §

(Kuten HE)

9 luku

Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

88 §

(Kuten HE)

89 §

(Kuten HE)

90 §

Eliölajien maahantuonti ja maastavienti

Rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilöitä, niiden osia tai johdannaisia ei saa tuoda maahan tai viedä maasta.

Eläviä päiväpetolintuja, pöllöjä ja jalohaukkoja ei saa tuoda maahan.

Lisäksi CITES-asetuksessa säädetään siinä tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien yksilöiden, niiden osien tai johdannaisten maahantuonnista Euroopan unionin ulkopuolisista maista, viennistä ja jälleenviennistä Euroopan unionin ulkopuolisiin maihin sekä kauttakuljetuksesta.

Kansainvälisen kaupan vuoksi maailmanlaajuisesti uhanalaisten, CITES-asetuksen liitteessä A mainittujen eläinlajien ja CITES-asetuksen liitteessä B mainituista lajeista afrikannorsun, argaalin, isosarvikuonon, jääkarhun, leijonan ja virtahevon yksilöitä tai niiden osia ei saa tuoda maahan metsästysmuistona Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta.

91 §

(Kuten HE)

92 §

(Kuten HE)

10 luku

Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

93 §

(Kuten HE)

94 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

95 §

(Kuten HE)

96 §

(Kuten HE)

97 §

(Kuten HE)

98 §

(Kuten HE)

99 §

(Kuten HE)

11 luku

Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

100 §

(Kuten HE)

101 §

(Kuten HE)

102 §

(Kuten HE)

103 §

(Kuten HE)

104 §

(Kuten HE)

105 §

Luonnonarvojen tuottaminen

Maanomistaja voi tuottaa hyvittävillä toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi ekologiseen kompensaatioon.

Luonnonarvojen tuottamisesta on laadittava hyvityssuunnitelma, jossa on esitettävä:

1) tiedot hyvittämiseen käytettävästä alueesta (*hyvitysalue*), sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen hyvittäviä toimenpiteitä;

2) tiedot parannettavista luonnonarvoista, tavoiteltavasta tilasta sekä hyvittävistä toimenpiteistä, joilla luonnonarvojen parantaminen toteutetaan;

3) aikataulu, jossa hyvittävät toimenpiteet suoritetaan;
4) tiedot hyvittävien toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta;
5) arvio hyvittävien toimenpiteiden toteutumisen riskeistä ja suunnitelma niihin varautumisesta sekä vaihtoehtoisista toteutustavoista;
6) tiedot perustavien toimenpiteiden käytännön toteuttajasta ja tämän pätevyydestä tehtävään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta. Lausunto on toimitettava tiedoksi kunnalle ja maakuntaliitolle, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

Hyvityssuunnitelman mukaisten perustavien toimenpiteiden toteutuksen jälkeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa maanomistajan hakemuksesta tiedon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

Hyvitysalueella tuotettuihin luonnonarvoihin ei sovelleta 66 ja 79 §:ssä säädettyä ilman maanomistajan suostumusta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvitysssuunnitelman sisällöstä.

106 §

(Kuten HE)

107 §

(Kuten HE)

108 §

(Kuten HE)

109 §

(Kuten HE)

12 luku

Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

110 §

(Kuten HE)

111 §

(Kuten HE)

112 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

113 §

Valtion korvausvelvollisuus

Valtio on velvollinen korvaamaan kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellisen haitan, joka aiheutuu:

1) 66 §:n 2 momentin, 79 §:n 2 ja 3 momentin, 81 §:n 2 momentin tai 83 §:n 2 momentin nojalla tehdystä päätöksestä;

2) 67 §:n 1 momentissa, 75 §:n 1 momentissa tai 80 §:n 2 momentissa, säädetystä kiellosta;

3) 47 §:n 2 momentin nojalla perustetun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksistä;

4) 38 §:n nojalla tehdystä kielto- tai rajoituspäätöksestä tai 39 §:n 1 momentin nojalla tehdystä luvan epäämisestä, jos luvan myöntämiselle tai toimenpiteen toteuttamiselle ei olisi muutoin estettä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua merkityksellistä haittaa arvioitaessa on otettava huomioon mainitussa momentissa tarkoitettujen kieltojen, päätösten ja rauhoitussäännösten aiheuttamat yhteisvaikutukset.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa asiassa korvausvelvollisuuden edellytyksenä on, että omistaja on 68 §:n tai 85 §:n nojalla hakenut lupaa poiketa kiellosta ja hakemus on hylätty.

Haitasta on suoritettava täysi korvaus. Jos 80 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta aiheutuvan merkityksellisen haitan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, korvaus on suoritettava enintään kymmenen vuoden ajalta. Tämän jälkeen korvaus on suoritettava pysyvästä haitasta, jos on todennäköistä, että lisääntymis- tai levähdyspaikka on pysyvä.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja maa-aineslaissa tarkoitettujen lupien epäämisestä aiheutuvan haitan korvaamisesta säädetään erikseen. Metsälain 10 §:n mukaisen, metsien käyttöä koskevan erityisen velvoitteen kohtuullistamisesta säädetään metsälain 11 §:ssä.

114 §

(Kuten HE)

115 §

(Kuten HE)

116 §

(Kuten HE)

117 §

(Kuten HE)

118 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

13 luku

Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

119 §

(Kuten HE)

120 §

(Kuten HE)

121 §

(Kuten HE)

122 §

(Kuten HE)

123 §

(Kuten HE)

14 luku

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

124 §

Valvonnan järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten sekä Euroopan unionin säännösten noudattamista.

Metsähallitus valvoo tämän lain noudattamista valtion luonnonsuojelualueilla.

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi.~~

125 §

(Kuten HE)

126 §

(Kuten HE)

127 §

(Kuten HE)

128 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

129 §

(Kuten HE)

130 §

(Kuten HE)

131 §

(Kuten HE)

132 §

(Kuten HE)

133 §

Luonnonsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta oikeudettomasti:

1) suorittaa luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella alueen suojelun tarkoituksen vaarantavan toimenpiteen 16 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

2) heikentää merkittävästi Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja 34 §:ssä säädetyn vastaisesti,

3) ~~vähäistä vakavammin~~ rikkoo valtion luonnonsuojelualueen perustamissäädöksessä säädettyjä rauhoitussäännöksiä tai yksityisen luonnonsuojelualueen perustamispäätöksessä annettuja rauhoitusmääräyksiä taikka lain 56 §:n 1 momentissa säädettyä tai sen 2 momentin ja 58 §:n nojalla järjestyssäännössä määrättyä liikkumis-, leiriytymis-, maihinnousukieltoa tai -rajoitusta tai veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämiskieltoa tai -rajoitusta,

4) hävittää tai heikentää rajauspäätöksellä määritetyn suojellun luontotyypin esiintymän, erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikan, Euroopan unionin tärkeänä pitämän eliölajin esiintymispaikan, uutena tavatun eliölajin esiintymispaikan tai hyvitysalueen 66 §:n 2 momentissa, 79 §:n 2 momentissa, 81 §:n 2 momentissa, 83 §:n 2 momentissa tai 106 §:n 2 momentissa ~~säädetyn~~ tarkoitetussa päätöksessä määrätyn vastaisesti,

5) ottaa haltuun rauhoitetun eläinlajin pesän, munan tai yksilön muun kehitysasteen tai siirtää sen toiseen paikkaan 72 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vastaisesti,

6) hävittää suuren petolinnun pesäpuun tai vahingoittaa sitä 75 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

7) rikkoo 76 §:ssä säädettyjä kasvilajien rauhoitussäännöksiä,

8) pitää hallussaan rauhoitetun ~~eläin~~eliölajin yksilöä, osaa, johdannaista tai munaa, joka on erotettu luonnosta 31 joulukuuta 1996 jälkeen, 89 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

9) myy ja vaihtaa, tarjoaa myytäväksi tai vaihdettavaksi rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, osan, johdannaisen tai munan 89 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

10) ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi CITES-asetuksen liitteessä A tai B mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön taikka sen osan tai johdannaisen asetuksen 8 artiklassa säädetyn vastaisesti tai siirtää asetuksen liitteessä A mainitun eliölajin elävän yksilön 9 artiklassa säädetyn vastaisesti,

11) tuo maahan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen, elävän päiväpetolinnun, pöllön tai jalohaukan 90 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn vastaisesti,

12) tuo maahan metsästysmuistona uhanalaisen eläinlajin yksilön tai sen osan 90 §:n 4 momentissa säädetyn vastaisesti,

13) vie maasta rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen 90 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

14) tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta CITES- asetuksessa mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön tai sen osan taikka johdannaisen ilman ~~asetuksessa~~mainitun asetuksen 4, 5 ja 9 artiklassa edellytettyä lupaa tai todistusta, tai jättää noudattamatta mainitussa luvassa tai todistuksessa asetettuja ehtoja;

15) tuo maahan kolmannesta maasta tai vie maasta kolmanteen maahan CITES-asetuksessa mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön tai sen osan taikka johdannaisen muun kuin 92 § 2 momentissa mainitun rajanylityspaikan kautta taikka jättää tekemättä ~~mainitussa asetuksessa~~mainitun asetuksen 4 artiklassa edellytetyn tuonti-ilmoituksen,

16) rikkoo maisemanhoitoaluetta ~~koskevia~~koskevassa päätöksessä annettuja määräyksiä 95 §:n 2 momentissa säädetyn vastaisesti,

17) vahingoittaa tai turmelee rauhoitetun luonnonmuistomerkin 97 §:n 4 momentissa säädetyn vastaisesti,

on tuomittava, jollei teko ole luonnonsuojelurikoksena rangaistava, *luonnonsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Luonnonsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tappaa tai pyydystää rauhoitetun eläinlajin yksilön, vahingoittaa tällaisen lajin yksilön pesää, munia tai yksilöiden muita kehitysasteita taikka häiritsee yksilöitä 72 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa säädetyn vastaisesti sekä se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta hävittää tai heikentää oikeudettomasti tiukasti suojellun luontotyypin esiintymän tai tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikan 67 §:n 1 momentissa tai 80 §:ssä säädetyn vastaisesti.

Luonnonsuojelurikkomuksena ei pidetä leiriytymistä maastossa eikä moottorikäyttöisen ajoneuvon pysäyttämistä tai pysäköintiä maastossa tien välittömään läheisyyteen 53 tai 56 §:n nojalla määrätyn kiellon tai rajoituksen vastaisesti, jos kieltoa tai rajoitusta ei ole merkitty maastoon selvästi havaittavalla tavalla.

134 §

Menettämisseuraamus

Joka on syyllistynyt 132 §:ssä tai 133 §:ssä tarkoitettuun tekoon, on tuomittava menettämään rikoksen kohteen valtiolle. Lisäksi on tuomittava 72 tai 76 §:n säännöksiä rikkonut menettämään valtiolle se arvo, joka rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana. Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain 10 luvussa.

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista.

135 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

15 luku

Muutoksenhaku

136 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 4 luvun mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Tämän lain mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Poiketen siitä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, 13 §:ssä tarkoitettuun valtioneuvoston päätökseen, joka koskee kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, ei saa hakea muutosta.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta, velvollisuutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta, tukea, avustusta tai vapaaehtoisen hyvittämisen korvaavuutta koskevasta päätöksestä valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla ja toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös valtakunnallisella yhteisöllä, joka valvoo maanomistajien etua tai edistää luonnon- taikka ympäristönsuojelua. Lisäksi valitusoikeus on myös Saamelaiskäräjillä, jos päätös heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

137 §

(Kuten HE)

16 luku

Voimaantulosäännökset

138 §

(Kuten HE)

139 §

Kumotun lain nojalla perustetut valtion luonnonsuojelualueet

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut säädökset jäävät voimaan:

1) valtioneuvoston asetus hylkeidensuojelualueista (736/2001);

~~2) ympäristöministeriön asetus rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista (9/2002);~~

2)~~3)~~ valtioneuvoston asetus Meikon luonnonsuojelualueesta (1382/2006);

~~4) valtioneuvoston asetus eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (713/2009);~~

3) ~~5)~~ valtioneuvoston asetus luonnonsuojelualueiden perustamiseksi eräille Suomussalmen ja Puolangan kunnissa sijaitseville valtion omistamille alueille (203/2014);

4)~~6)~~ valtioneuvoston asetus Kalevalapuiston luonnonsuojelualueista (204/2014);

5)~~7)~~ valtioneuvoston asetus Varsinais-Suomen maakunnan luonnonsuojelualueista (214/2014);

6)~~8)~~ ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueiden perustamisesta Varsinais-Suomen maakuntaan (215/2014);

7)~~9)~~ valtioneuvoston asetus Saimaan luonnonsuojelualueista (441/2014);

~~10) ympäristöministeriön asetus Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luettelosta (354/2015);~~

~~11) ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueen merkitsemisestä maastoon (261/2016);~~

8)~~12)~~ valtioneuvoston asetus Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien luonnonsuojelualueista (644/2017);

9)~~13)~~ ympäristöministeriön asetus Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien luonnonsuojelualueista (645/2017);

10)~~14)~~ valtioneuvoston asetus Itä-Lapin luonnonsuojelualueista (646/2017);

11)~~15)~~ ympäristöministeriön asetus Itä-Lapin luonnonsuojelualueista (647/2017);

12)~~16)~~ valtioneuvoston asetus Patanajärvenkankaan luonnonsuojelualueesta (278/2018);

13)~~17)~~ valtioneuvoston asetus Etelä-Savon maakunnan luonnonsuojelualueista (204/2019);

14)~~18)~~ ympäristöministeriön asetus Etelä-Savon maakunnan luonnonsuojelualueista (205/2019);

15)~~19)~~ valtioneuvoston asetus Etelä-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (1076/2019);

16)~~20)~~ ympäristönministeriön asetus Etelä-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (1077/2019);

~~21) valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta (953/2020) kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2025;~~

17)~~22)~~ valtioneuvoston asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (140/2021);

18)~~23)~~ ympäristöministeriön asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (141/2021);

19)~~24)~~ valtioneuvoston asetus Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelualueista (332/2021);

20)~~25)~~ ympäristöministeriön asetus Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelualueista (333/2021).

Edellä 1 momentissa mainituissa säädöksissä viitattujen kumotun luonnonsuojelulain säännösten asemesta sovelletaan tämän lain säännöksiä seuraavasti:

1) kumotun lain 13 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 49 §:ää;
2) kumotun lain 14 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 50 §:ää;
3) kumotun lain 15 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 51 §:ää;
4) kumotun lain 17 a §:n asemesta sovelletaan tämän lain 52 §:ää,
5) kumotun lain 71 §:n asemasta sovelletaan tämän lain 55 §:ää.

Edellä 1 momentissa mainituissa säädöksissä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita koskevat järjestyssäännöt sekä kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmat jäävät voimaan.

Valiokunnan mietintöluonnos

140 §

(Kuten HE)

141 §

(Kuten HE)

142 §

(Kuten HE)

143 §

(Kuten HE)

144 §

(Kuten HE)

145 §

(Kuten HE)

146 §

(Kuten HE)

147 § (uusi)

Eräitä asetuksia koskeva siirtymäsäännös

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut säädökset jäävät voimaan:

1) ympäristöministeriön asetus rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista (9/2002);

2) valtioneuvoston asetus eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (713/2009);

3) ympäristöministeriön asetus Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luettelosta (354/2015);

4) ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueen merkitsemisestä maastoon (261/2016);

5) valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020—2025 myönnettävästä tuesta (953/2020) kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2025;

6) valtioneuvoston asetus vuosina 2022—2027 myönnettävästä tuesta (800/2022) puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2027.

2.

Laki

ympäristönsuojelulain 39 ja 176 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 176 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 39 §:n 2 momentti laissa 504/2019, seuraavasti:

39 §

(Kuten HE)

176 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

3.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

4.

Laki

viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

5.

Laki

eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain (764/2019) 2 § ja 3 §:n 1 kohta seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

6.

Laki

valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain (1112/1982) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1070/2004, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

7.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999)207 §:n 4 momentti sekä
muutetaan 28 §:n 2 momentti ja 197 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

28 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

197 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

8.

Laki

maa-aineslain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1098/1996, seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

9.

Laki

erämaalain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erämaalain (62/1991) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 1104/1996, seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

(Kuten HE)

_____

10.

Laki

maastoliikennelain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maastoliikennelain (1710/1995) 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 93/2021, seuraavasti:

13 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

11.

Laki

eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetun lain (383/2009) 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 3 §:n 2 kohdan a alakohta, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 kohdan a alakohta laissa 558/2014, seuraavasti:

Valiokunnan mietintöluonnos

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

12.

Laki

metsälain 2 ja 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan metsälain (1093/1996) 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti sekä 7 a §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1085/2013, seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

7 a §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

13.

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti seuraavasti:

21 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

14.

Laki

kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 2 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 2 §:n 2 momentti ja 25 § seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

25 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

15.

Laki

Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:n 2 momentin 1 kohta seuraavasti:

5 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

16.

Laki

Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain (1157/2005) 9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1687/2015,seuraavasti:

9 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

17.

Laki

luopumiseläkelain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luopumiseläkelain (16/1974) 6 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 372/1990,seuraavasti:

6 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

18.

Laki

maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) 25 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1286/2006, seuraavasti:

25 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

19.

Laki

kiinteistörekisterilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 464/2018,seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

20.

Laki

metsästyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 1 §:n 2 momentti sekä 41 a §:n 1 momentin johdantokappaleen, 41 b §:n 1 momentin johdantokappaleen ja 41 b §:n 3 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 206/2013, 41 a §:n 1 momentin johdantokappaleen ja 41 b §:n 1 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto laissa 159/2011 sekä 41 b §:n 3 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto laissa 504/2017, seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

21.

Laki

maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 25 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1358/2014, seuraavasti:

25 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

22.

Laki

Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) 2 §:n 18 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1356/2014, seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

23.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

24.

Laki

kalastuslain 59 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 59 §:n 1 momentti seuraavasti:

59 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

25.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 16 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 682/2019, seuraavasti:

16 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

26.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain (235/2016) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

27.

Laki

eläintautilain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (76/2021) 32 §:n 2 momentti seuraavasti:

32 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

28.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesilain (587/2011) 1 luvun 2 §:n 2 momentti, 2 luvun 11 §, 11 luvun 3 §:n 2 momentti, 14 luvun 6 §:n 1 momentti, 18 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 11 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 766/2019 ja 18 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 531/2014, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

2 luku

Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset

11 §

(Kuten HE)

11 luku

Hakemusmenettely

3 §

(Kuten HE)

14 luku

Valvonta ja hallintopakko

6 §

(Kuten HE)

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 §

(Kuten HE)

2 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

29.

Laki

rikoslain 48 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1073/2010,seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

5 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

30.

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 264/2017,seuraavasti:

5 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

31.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kaivoslain (621/2011) 3 §, 32 §:n 1 ja 3 momentti, 34 §:n 3 momentin 2 kohta ja 34 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 § laissa 530/2014, 32 §:n 1 ja 3 momentti sekä 34 §:n 5 momentti laissa 578/2019 sekä 34:n § 3 momentin 2 kohta laissa 259/2017, seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

32 §

(Kuten HE)

34 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

32.

Laki

uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) 2 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 1 momentin 3 kohta ja 13 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

2 §

(Kuten HE)

5 §

(Kuten HE)

6 §

(Kuten HE)

9 §

(Kuten HE)

13 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

33.

Laki

geenitekniikkalain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan geenitekniikkalain (377/1995) 23 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 551/2014, seuraavasti:

23 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

34.

Laki

yksityistielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityistielain (560/2018) 19 §:n 3 momentti, 21 §:n 3 momentti ja 74 §:n 3 momentti seuraavasti:

19 §

(Kuten HE)

21 §

(Kuten HE)

74 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

35.

Laki

liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 17 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 572/2018, seuraavasti

17 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

36.

Laki

ratalain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ratalain (110/2007) 10 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 567/2016, seuraavasti:

10 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

37.

Laki

vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 23 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 23 d §, sellaisena kuin se on laissa 1095/2014, seuraavasti:

23 d §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

38.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 6 §:n 1 momentin 7 kohta ja 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1075/2020 ja 6 §:n 5 momentti laissa 1219/2006, seuraavasti:

6 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

39.

Laki

tuloverolain 48 ja 92 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 48 §:n 1 momentin 4 kohta ja 4 momentti sekä 92 d §, sellaisina kuin ne ovat, 48 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1251/2009, 48 §:n 4 momentti laissa 1218/2006 ja 92 d § laissa 1077/2020, seuraavasti:

48 §

(Kuten HE)

92 d §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

40.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 4 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1076/2020,seuraavasti:

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

41.

Laki

kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistöverolain (654/1992) 3 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1060/2020,seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

42.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1686/2015, seuraavasti:

11 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

43.

Laki

Kurjenrahkan kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kurjenrahkan kansallispuistosta annetun lain (1295/1997) 4 § sekä
muutetaan 3 §seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

44.

Laki

Syötteen kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Syötteen kansallispuistosta annetun lain (512/2000) 4 § sekä
muutetaan 3 § seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

45.

Laki

Repoveden kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Repoveden kansallispuistosta annetun lain (993/2002) 5 § sekä
muutetaan 1, 3 § ja 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

46.

Laki

Leivonmäen kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Leivonmäen kansallispuistosta annetun lain (45/2003) 4 § sekä
muutetaan 3 § seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

47.

Laki

Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Pallas-Yllätunturin kansallispuistosta annetun lain (1430/2004) 4 §:n 3 ja 4 momenti sekä
muutetaan 1 ja 3 § sekä 4 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 4 a §:n 1 momentti laissa 489/2010, seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 a §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

48.

Laki

Pyhä-Luoston kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pyhä-Luoston kansallispuistosta annetun lain (76/2005) 3 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintöluonnos

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

49.

Laki

Selkämeren kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Selkämeren kansallispuistosta annetun lain (326/2011) 1 §:n 1 momentti, 3 ja 4 §, 5 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

5 §

(Kuten HE)

6 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan mietintöluonnos

50.

Laki

Sipoonkorven kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sipoonkorven kansallispuistosta annetun lain (325/2011) 1 ja 3 § sekä 4 §:n 1 momenttiseuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

51.

Laki

Koloveden kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Koloveden kansallispuistosta annetun lain (401/2013) 1, 3 ja 4 § seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

4 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

52.

Laki

Teijon kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Teijon kansallispuistosta annetun lain (1260/2014) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

53.

Laki

Etelä-Konneveden kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Etelä-Konneveden kansallispuistosta annetun lain (661/2014) 3 § seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

_____

(Kuten HE)

_____

54.

Laki

Hossan kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Hossan kansallispuistosta annetun lain (296/2017) 3 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

55.

Laki

Sallan kansallispuistosta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sallan kansallispuistosta annetun lain (1155/2021) 1 § ja 3 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

1 §

(Kuten HE)

Valiokunnan mietintöluonnos

3 §

(Kuten HE)

_____

(Kuten HE)

_____

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että**

2. *Eduskunta edellyttää, että**

Helsingissä 29.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taee sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos